ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

№ 32 (1669) | Пятніца, 20 красавіка 1962 года | Цана 4 кап.

НАБЛІЖАЕЦЦА Першае мая — дзень міжнароднай салідарнасці працоўных, дзень адзінства і брацтва рабочых усіх краін.

У росквіце творчых сіл, у размаху вялікіх спраў ідзе наша Савецкая краіна насустрач святу вясны, міру і працы.

— Наперад, да перамогі камунізма! — гэтыя словы палымянеюць на нашых сцягах і ў нашых сэрцах. Велічную праграму будаўніцтва камуністычнага грамадства ажыццяўляе савецкі народ, і яго натхнёная праца ўносіць новыя і новыя поспехі.

Павялічваюць выпуск прадукцыі заводы і фабрыкі, датэрмінова ўступаюць у строй новыя прадпрыемствы, разгадваюцца тайны Зямлі і космасу, памнажаюцца духоўныя багацці народа — усё гэта прыкметы нашага савецкага жыцця. Днямі было апублікавана паведамленне Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення пры Савеце Міністраў СССР аб выніках выканання прамысловасцю дзяржаўнага плана ў першым квартале 1962 года. Рост! — вось кароткае і ёмістае вызначэнне гэтых вынікаў. План першага квартала па агульнаму аб'ёму прамысловай прадукцыі выканан на 103 працэнты. У параўнанні з першым кварталам мінулага года аб'ём прамысловай прадукцыі ўзрос больш чым на дзевяць працэнтаў. Мільёны тон чыгуну, сталі, пракату, нафты, вугалю; дзесяткі тысяч аўтамабіляў і трактараў, разнастайных станкоў і сельскагаспадарчых машын; дзесяткі мільёнаў квадратных метраў баваўняных, шарсцяных і шаўковых тканін і многае-многае іншае — вось што азначае прырост вытворчасці на дзевяць працэнтаў.

ШЛЯХ У БУДУЧЫНЮ

У гэтых дасягненнях савецкай прамысловасці ёсць значны ўклад і рабочага класа нашай рэспублікі. Ажыццяўляючы рашэнні XXII з'езда КПСС, работнікі прамысловасці Беларускай ССР перавыканалі план першага квартала па агульнаму аб'ёму прамысловай вытворчасці і па большасці важнейшых відаў прадукцыі. На 11 працэнтаў павялічыўся аб'ём прамысловай вытворчасці ў параўнанні з першым кварталам мінулага года. Узрасла прадукцыйнасць працы. З радасцю чыталі мы гэта ў паведамленні Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення пры Савеце Міністраў БССР. У паведамленні пералічваюцца важнейшыя віды прамысловай прадукцыі, якая выпускаецца ў нашай рэспубліцы, і пералік гэты займае вялікае месца: тут разнастайныя станкі, аўтамабілі, трактары, камбайны, падшыпнікі, электрарухавікі, тэлевізары, зборныя жалезабетонныя канструкцыі, разнастайныя тканіны, дываны, абутак і іншае. Так, Беларусь сёння — гэта рэспубліка высокаразвітай прамысловасці. У дружнай сям'і савецкіх народаў яна няспынна развівае сваю эканоміку і культуру.

Так, поспехі нашы неаспрэчныя. Перад намі шырокая дарога ў будучыню, імя якой — камунізм. Зроблена многа, каб наблізіць нашу будучыню. А зрабіць трэба яшчэ больш. Задачы, пастаўленыя Праграмай КПСС,—грандыёзныя. І савецкія людзі, сустракаючы Першае мая, не толькі падсумоўваюць пройдзенае і здабытае, але і намячаюць новыя рубяжы, якія трэба ўзяць, выяўляюць недахопы і нявыкарыстаныя рэзервы, па-гаспадарску дбаюць аб тым, каб сёння працаваць лепш, чым учора, а заўтра — лепш, чым сёння. У сэрцах савецкіх людзей знаходзяць гарачы водгук першамайскія Заклікі Цэнтральнага Камітэта КПСС:

— Працоўныя Савецкага Саюза! Пабудова камунізма — справа рук, энергіі і розуму народа! Усе сілы на стварэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма!

— Працаўнікі горада і вёскі! Настойлівай работай за найкарацейшы гістарычны тэрмін даб'ёмся перамогі ў мірным эканамічным спаборніцтве з капіталізмам! Дагонім і перавысім Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці прадукцыі на душу насельніцтва!

Разам з народам жыве і працуе вялікая армія работнікаў культуры, дзеячоў літаратуры і мастацтва. У сучасны момант значэнне іх дзейнасці ў справе камуністычнага выхавання новага чалавека асабліва ўзрастае. Цэнтральны Камітэт КПСС заклікае работнікаў друку, радыё і тэлебачання, выдавецтваў і культурна-асветных устаноў быць актыўнымі байцамі за вялікую справу партыі, за ажыццяўленне камуністычных ідэалаў. Высокае прызванне і сапраўднае шчасце работніка савецкай культуры — гэта штодзённы практычны ўдзел у камуністычным будаўніцтве, гэта быць заўсёды на перадавой лініі барацьбы.

У сучасны момант надзвычай складаныя і адказныя задачы вырашае вёска. У першамайскіх Заклікаў ЦК КПСС падкрэсліваецца, што далейшы магутны ўздым сельскай гаспадаркі — гэта ўдарны фронт камуністычнага будаўніцтва, гэта справа ўсёй партыі, усяго народа. Сакавіцкі Пленум ЦК КПСС прыняў рашэнні, якія карэнным чынам паляпшаюць кіраўніцтва сельскай гаспадаркай, ствараюць неабходныя ўмовы для таго, каб у кароткі тэрмін вырашыць задачу поўнага задавальнення патрэб краіны ў сельскагаспадарчых прадуктах. Пачэсны абавязак работнікаў культуры, дзеячоў літаратуры і мастацтва — удзельнічаць у ажыццяўленні рашэнняў сакавіцкага Пленума ЦК КПСС, уносіць свой пасільны ўклад ва ўсенародную справу далейшага магутнага ўздыму сельскай гаспадаркі. Пісьменнікі, мастакі, работнікі кіно і тэатра закліканы праўдзіва і глыбока паказваць у сваёй творчасці нашу сучаснасць, сваім натхнёным мастацтвам клікаць людзей на працоўныя подзвігі. Партыя звяртаецца да творцаў мастацкіх каштоўнасцей:

— Дзеячы літаратуры і мастацтва! Ярчэй адлюстроўвайце ў сваіх творах веліч і прыгажосць гераічных спраў савецкага чалавека! Змагайцеся за высокую ідэйнасць твораў і мастацкае майстэрства, за цесную, непарыўную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа, з задачамі камуністычнага будаўніцтва!

Беларускія пісьменнікі і дзеячы мастацтва ўдзяляюць вялікую ўвагу стварэнню вобраза героя нашых дзён — будаўніка камунізма. Аднак у нас усё яшчэ мала з'яўляецца высокамастацкіх твораў, у якіх гэты герой быў бы паказаны паўнакроўна, сапраўды маштабна.

З кожным днём расце культура савецкіх людзей, у іх жыцці творы літаратуры і мастацтва займаюць вялікае месца, і зусім зразумела, што да гэтых твораў савецкія людзі прад'яўляюць усё больш высокія патрабаванні. Павышэнне мастацкага майстэрства і ідэйнага зместу, пранікненне ў самыя глыбіні народнага жыцця — надзённыя праблемы, якія вынікаюць з задач выхавання ўсіх працоўных, фарміравання ў народзе высокіх мастацкіх густаў і культурных навыкаў.

Савецкая краіна, ствараючы матэрыяльна-тэхнічную базу камунізма, стварае і культуру камунізма — новую, вышэйшую ступень у культурным развіцці чалавецтва. І Камуністычная партыя нястомна клапоціцца аб росквіце літаратуры, мастацтва, культуры. У гэтых клопатах партыі — яе непарушная вернасць запаветам Уладзіміра Ільіча Леніна, які надаваў вялікае значэнне ролі літаратуры і мастацтва ў жыцці грамадства і ўнёс неацэнны ўклад у станаўленне і развіццё сацыялістычнай культуры.

22 красавіка наш народ і ўсё прагрэсіўнае чалавецтва будуць адзначаць 92-ю гадавіну з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна. Да гэтага светлага дня ў нашай краіне прымеркавана штогадовае прысуджэнне Ленінскіх прэмій за найбольш выдатныя дасягненні ў галіне навукі і тэхнікі, літаратуры і мастацтва. Радасна ўсведамляць, што ў высокім акце прысуджэння гэтых прэмій — і найвялікшая павага да вечна жывога імя Леніна, і праяўленне бацькоўскіх клопатаў партыі аб росквіце савецкай навукі і культуры.

На вялікую вышыню ўзыходзіць савецкі народ. Нялёгкі наш шлях — шмат у нас было і цяжкасцей, і перашкод, нямала іх ёсць і цяпер. Але шлях гэты светлы — ён вядзе ў будучыню, да камунізма. І мы ўпэўнены, што на гэтую вышыню ўзыдзем. Зарукай таму — непахісная воля народа-першаадкрывальніка новага свету. Зарукай таму — мудрае кіраўніцтва роднай партыі. І савецкія людзі з гордасцю гавораць:

— Няхай жыве створаная Леніным слаўная Камуністычная партыя Савецкага Саюза — выпрабаваны авангард народа, кіруючая і накіроўваючая сіла савецкага грамадства ў барацьбе за пабудову камунізма!

— Няхай жыве камунізм, які ўсталёўвае на зямлі Мір, Працу, Свабоду, Роўнасць, Брацтва і Шчасце ўсіх народаў!

Аб чым марыць дарагі Ільіч, чым ён заклапочаны ў гэтую хвіліну?

...Ідзе грамадзянская вайна. Навокал разруха і нястачы. Але вялікі правадыр верыць у сілы рэвалюцыйнага народа. Ён марыць пра генеральны план электрыфікацыі Расіі, пра той час, калі ўся наша краіна пакрыецца густой сеткай магутных электрастанцый і мачты высакавольтных ліній пройдуць па ўсёй савецкай зямлі. Вось такі змест уклаў у сваю лінагравюру «Ленін» мастак С. Герус.

Запал маладых сэрцаў—Радзіме

Пра сваё жыццё і працу, пра свае мары, пра вялікую дружбу, якая яднае моладзь нашай неабсяжнай краіны ў адну сям'ю, гавораць у выступленнях дэлегаты XIV з'езда ВЛКСМ, які працягвае сваю работу ў Маскве. Абмяркоўваючы даклады, прамоўцы запэўняюць з'езд, што не пашкадуюць сіл і энергіі дзеля таго, каб з году ў год квітнела родная краіна, каб на зямным шары панаваў мір і спакой.

Пра выдатныя старонкі, якія ўпісаў камсамол і моладзь у гераічны працоўны летапіс нашай краіны, гаварылі першы сакратар МГК ВЛКСМ Б. Пастухоў, свінарка саўгаса «Лівенскі» Арлоўскай вобласці М. Быкава, гарнавы доменнага цэха Магнітагорскага металургічнага камбіната В. Новікаў, прэзідэнт Акадэміі навук СССР М. Келдыш, пісьменнік Барыс Палявой, першы сакратар ЦК ЛКСМ Латвіі А. Зітманіс і іншыя.

На з'ездзе шырока вядзецца размова пра выхаванне маладога савецкага чалавека, чалавека вялікіх ведаў, высокай культуры. Першы сакратар ЦК камсамола Беларусі Л. Максімаў адзначыў, што самаадданая праца моладзі нашай рэспублікі красамоўна сведчыць аб прыгажосці і велічы юнакоў і дзяўчат.

Дэлегаты з'езда слухалі расказ Л. Максімава пра тое, як камсамольцы Беларусі ўзялі шэфства над вырошчваннем кукурузы і цукровых буракоў і з гэтага часу нясуць поўную адказнасць перад партыяй і народам за высокія ўраджаі. Моладзь Беларусі аб'явіла шэфства над пашырэннем дзеючых і будаўніцтвам новых электрастанцый і ліній электраперадач, якія ўтвараюць рэспубліканскую энергасістэму, над электрыфікацыяй сельскай гаспадаркі рэспублікі.

З шчырымі прывітаннямі з'езду ад моладзі розных краін выступілі шматлікія замежныя госці — прэзідэнт Міжнароднага саюза студэнтаў Іржы Пелікан, намеснік старшыні ЦК саюза дэмакратычнай моладзі Карэі Ко Сан Зун, член нацыянальнага камітэта Саюза моладзі камуністаў Кубы Прыско Баросо, першы сакратар ЦК Дзімітраўскага камуністычнага саюза моладзі Балгарыі Іван Абаджыеў і многія іншыя. Дэлегаты з'езда сардэчна дзякавалі замежным гасцям.

Учора на з'ездзе выступіў з вялікай прамовай Першы Сакратар ЦК КПСС Старшыня Савета Міністраў СССР тав. рыш М. С. Хрушчоў.

Рыгор ХАЦКЕВІЧ ТЫ СТАЛА ЛЕНІНСКІМ, СЯЛО!

Калі тужліва і гаротна
Гулі над краем правады
І ў цяжкім смутку, як сіроты,
Прыціхлі вёскі, гарады, —

На сход жалобны ўсё сяло
У школу нашую прыйшло.

Мы ля парога моўчкі сталі
І паглядалі, як бацькі
Пісьмо Калініну пісалі —
Як зерні, ўзважвалі радкі.

Пісалі доўга, з хваляваннем.
(Пісаць — не поле засяваць!) —
Сваё сяло у тым пасланні
Прасілі Ленінскім назваць.

Яны пісалі і не зналі,
Што просьбы гэткія тады
З такой жа шчырасцю пісалі
Ўсе нашы вёскі, гарады...

Гады ішлі —
За хваляй хваля.
З ранейшай назваю,
Сяло
Жыло, расло і працавала,
Дарогай Ленінскай ішло.

Змяло і межы, і парканы,
Што разгароджвалі людзей,
А лапці,
Цэп
І плуг драўляны
Здало ў Барысаўскі музей,

На трактар моладзь пасадзіла,
Замест лучыны і карча
У кожнай хаце запаліла
Жывое сонца Ільіча.

Сяло на Ленінскай дарозе,
Як сад вясновы, расцвіло.
Жаданне даўняе збылося —
Ты стала ЛЕНІНСКІМ,
Сяло!

ДЗВЕ ПРЭМ'ЕРЫ

Магілёўскі абласны драматычны тэатр нядаўна выпусціў два новыя спектаклі: «Правады белых начэй» па п'есе В. Пановай (пастаноўка рэжысёра А. Раеўскага) і «Гульня без правілаў» па п'есе Л. Шэйніна (пастаноўка рэжысёра Б. Лур'е). Гэтыя спектаклі будуць паказаны ў Бабруйску, Горках, Крычаве і іншых гарадах і раённых цэнтрах Магілёўшчыны.

Беларускі дзяржаўны

Сорак год назад у невялікім будынку, што непадалёк ад вакзала ў Мінску, пачаліся заняткі першага ў Беларусі Дзяржаўнага універсітэта, створанага па дэкрэту, падпісанаму Уладзімірам Ільічом Леніным.

Сёння Беларускі універсітэт, які носіць імя вялікага правадыра, — адна з буйнейшых навучальных устаноў краіны. Цэлы гарадок займаюць яго карпусы — прасторныя аўдыторыі, вучэбныя кабінеты, чытальныя залы і кнігасховішча, лабараторыі, абсталяваныя навейшай навуковай апаратурай, музеі геалогіі і біялогіі, спартыўныя і актавыя залы, інтэрнаты. Тут вучацца, жывуць, адпачываюць каля сямі тысяч студэнтаў.

Вучацца ва універсітэце юнакі і дзяўчаты з беларускіх вёсак і гарадоў, з братніх рэспублік краіны і нават з-за рубяжа. Ім чытаюць лекцыі буйнейшыя вучоныя, імёны якіх вядомыя ўсяму свету. Любоў і павагу да навукі выхоўваюць яны ў сваіх слухачоў. І нядаўнія нясмелыя абітурыенты праз якія-небудзь год-два ўпэўнена кіруюць складанейшымі прыладамі, пішуць свае першыя навуковыя працы. Яны любяць спорт, захапляюцца самадзейнасцю, праяўляюць свае таленты ў мастацтве і літаратуры, шмат часу аддаюць грамадскай працы.

Фізікі і матэматыкі, хімікі і біёлагі, літаратуразнаўцы і журналісты, юрысты і філосафы, гісторыкі, географы, геолагі выходзяць са сцен універсітэта і працуюць ва ўсіх кутках краіны ў галіне навукі, культуры, асветы, народнай гаспадаркі.

Пра цікавае універсітэцкае жыццё можна шмат і з захапленнем расказваць. Заглянем з фотаапаратам у лабараторыі, пакоі інтэрнатаў, спартыўныя залы і аўдыторыі.

Фота Э. ДАМАРАЦКАГА.

Ва універсітэце свой вылічальны цэнтр. І без «разумных машын» не абыходзяцца нават студэнты на практычных занятках. Вось і сёння матэматыкі чацвёртага курса Лена Дашчынская і Мікола Ганчароў хутка і дакладна зрабілі складаныя разлікі для лабараторнай работы.

Законы мікрасвету... Каб пазнаць іх, патрэбна складанае сучаснае навуковае абсталяванне. І яно да паслуг студэнтаў-фізікаў: Валянцін Тадэуш і Аркадзь Штыфман — члены студэнцкага навуковага гуртка ядзернай фізікі.

(Гл. стар. 2, 3, 4).

ТЫДЗЕНЬ ВЫЯЎЛЕНЧАГА МАСТАЦТВА

У НАС НА ТРАКТАРНЫМ...

— Во, гэта цудоўна! Якраз у час прыйшлі, — сказаў сакратар партарганізацыі рамонтна-ліцейнага цэха В. Ганчароў мастакам І. Стасевічу і М. Савіцкаму, якія завіталі на сустрэчу з трактаразаводцамі. — Цяпер у нас абедзенны перапынак. Рабочыя ўжо чакаюць вас.

У чырвоным кутку цэха сапраўды было шмат людзей. Паміж маладымі мастакамі і рабочымі адразу завязалася шчырая таварыская размова. Да таго ж І. Стасевіч пазнаў сярод прысутных нямала сваіх знаёмых. Ён жа некалькі год назад сам працаваў на трактарным заводзе, а ў вольны ад работы час дапамагаў выпускаць насценную газету, пісаў плакаты і лозунгі. І трактарабудаўнікі сустрэлі мастака як свайго даўняга сябра.

— Якія творы вы напісалі за апошні час? — пытаецца ў яго высокі, у прасмаленай спяцоўцы юнак.

За І. Стасевіча адказвае яго калега М. Савіцкі. Ён успамінае дыпломную работу свайго таварыша «У беларускіх балотах», дзве карціны, прысвечаныя будаўнікам Брацкай ГЭС, якія з'явіліся вынікам творчай камандзіроўкі маладога жывапісца.

— А дзе іх можна паглядзець?

— Пакуль што карціны знаходзяцца ў Маскве. Але хутка яны будуць выстаўлены ў нашым Дзяржаўным мастацкім музеі, — гаворыць І. Стасевіч.

Прысутныя цікавяцца, над чым цяпер працуе іх госць і сябра.

— Мяне, як і майго таварыша М. Савіцкага, заўсёды хвалюе тэма стваральнай працы савецкіх людзей. Яе я і імкнуся як мага лепш увасобіць у сваіх творах. Жыццё рабочых мне добра знаёма. Нядаўна я задумаў стварыць карціну, якая б адлюстравала душу, мары і пачуцці заводскага чалавека-працаўніка.

І. Стасевіч гаворыць, што цяпер будзе часта наведвацца да трактарабудаўнікоў. У бліжэйшы час ён мяркуе прыйсці да рабочых непасрэдна ў цэх і зрабіць некалькі партрэтных накідаў і эцюдаў, якія потым спатрэбяцца ў працы над задуманым творам.

— Ужо не раз ішла гаворка пра тое, каб прадаставіць магчымасць нашым працоўным набываць па даступнай цане для сваіх кватэр добрыя мастацкія карціны, — уключыўся ў гутарку адзін з пажылых рабочых.— Што для гэтага ўсё ж робіцца?

Госці паведамілі, што ў пачатку гэтага года ў Мінску наладжаны выпуск эстампаў і арганізаваны продаж іх праз наш салон-магазін. Гэта несумненна дапаможа распаўсюджанню твораў беларускага мастацтва і паспрыяе ўпрыгожанню быту савецкіх людзей.

У час сустрэчы рабочыя не толькі задавалі пытанні, але і выказвалі многа карысных пажаданняў. Сакратар цэхавай партарганізацыі В. Ганчароў унёс прапанову, каб па мінскаму тэлебачанню часцей арганізоўваліся перадачы і гутаркі аб маладых жывапісцах, скульптарах, графіках. Гэта—адзін са сродкаў мастацкай прапаганды.

У той час, як І. Стасевіч і М. Савіцкі па-сяброўску гутарылі з рабочымі рамонтна-ліцейнага цэха, мастак Ул. Стальмашонак сустрэўся з заводскімі канструктарамі і рабочымі цэха вопытнай вытворчасці. Ул. Стальмашонак падрабязна спыніўся на творах беларускай графікі і манументальнай скульптуры.

Абедзенны перапынак скончыўся. Работнікі завода дамаўляюцца з мастакамі арганізаваць у бліжэйшы час яшчэ адну сустрэчу ў Доме культуры.

— Будзем сябраваць, мастакам нельга жыць без дружбы з рабочымі, — гаворыць чарнявая дзяўчына.

Яе падтрымліваюць сяброўкі. Так у гэты дзень быў закладзены пачатак творчай дружбы паміж трактаразаводцамі і беларускімі мастакамі.

В. НУПРЭЕНКА.

ДОБРАЕ ПАЧЫНАННЕ

Выстаўкі, сустрэчы, лекцыі і гутаркі аб творчасці мастакоў — такая асноўная праграма Тыдня выяўленчага мастацтва. Толькі ў адным Мінску арганізавана восем выставак на прадпрыемствах, у школах і кінатэатрах.

Мастак Я. Красоўскі і мастацтвазнаўца П. Нікіфараў правялі гутаркі ў студэнцкім інтэрнаце політэхнічнага інстытута, а маладыя мастакі Л. Шчэмелеў і М. Залозны — у інтэрнаце камвольнага камбіната.

Вучні 62-й мінскай сярэдняй школы наведалі творчую майстэрню А. Шыбнёва.

У дні Тыдня ўпершыню была праведзена мастацкая латарэя сярод наведвальнікаў мінскага кінатэатра «Беларусь».

У кінатэатр прыйшлі беларускія мастакі Н. Галоўчанка, А. Паслядовіч, Я. Красоўскі і С. Герус.

Перад пачаткам кінасеанса С. Герус расказаў прысутным аб задачах правядзення Тыдня выяўленчага мастацтва і закончыў выступленне такімі словамі:

— Мы падрыхтавалі для вас, дарагія кінагледачы, адзін маленькі сюрпрыз—бяспройгрышную мастацкую латарэю. Я назаву нумар, на які выпаў выйгрыш, а вы, калі ласка, праверце па сваіх білетах.

— Здаецца, я выйграла! — радасна ўсклікнула жанчына з залы, як толькі С. Герус назваў нумар.

Так, вучотчыца завода ацяпляльнага абсталявання Зоя Локцева стала шчаслівай уладальніцай прыза — эстампа мастачкі Н. Галоўчанкі.

Другую работу — эстамп Я. Красоўскага выйграла па латарэі аспірантка трэцяй клінічнай бальніцы Таццяна Ізмайлава.

ВЫСТАЎКІ Ў АБЛАСЦЯХ

Свята беларускага выяўленчага мастацтва, якое супала з 44-й гадавінай падпісання Ул. І. Леніным плана манументальнай прапаганды, ахапіла ўсю рэспубліку. З абласных гарадоў ідуць весткі аб адкрыцці новых выставак, аб сустрэчах мясцовых жывапісцаў і скульптараў з працоўнымі.

У Брэсцкім Доме тэхнікі адкрылася выстаўка абласных майстроў, дзесятая па ліку з часу стварэння тут філіяла Саюза мастакоў Беларусі. Каля жывапісных палотнаў і графічных работ арганізавана чытанне цыкла лекцый па мастацтву, з якімі выступаюць мастак П. Данелія, мастацтвазнаўцы А. Ус, А. Сурскі.

На прадпрыемствах пагранічнага горада — дывановым камбінаце, швейнай і суконнай фабрыках, у навучальных установах праводзяцца сустрэчы мастакоў П. Данелія, І. Фяцісава, І. Рудчыка, М. Аўчыннікава і іншых з рабочымі і студэнцкай моладдзю.

Актыўна ўдзельнічае ў Тыдні выяўленчага мастацтва і Віцебскі філіял Саюза мастакоў БССР. Ён стварыў дзве выставачныя экспазіцыі, па 60 работ кожная, з работ мясцовых жывапісцаў і графікаў у спецыяльнай зале пры абласных мастацкіх майстэрнях і на домабудаўнічым камбінаце. Дарэчы, другая выстаўка, размешчаная ў клубе камбіната, лічыцца перасоўнай. Гэтымі днямі яна пяройдзе ў новае памяшканне — у Палац культуры будтрэста № 9. А ў маі яе работы павязуць паказваць па калгасах Віцебшчыны.

У творчых майстэрнях віцебскіх жывапісцаў В. Дзежыца, А. Каржанеўскага, П. Явіча, Ул. Кухарава адбылося некалькі цікавых сустрэч з дапытлівымі школьнікамі і піянерамі горада.

Па мясцоваму тэлебачанню была арганізавана тэматычная перадача «Мастакі Віцебшчыны — на новабудоўлях сямігодкі», у якой прыняў удзел заслужаны дзеяч мастацтва БССР Я. Нікалаеў.

У Гомельскім Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна адкрыта персанальная выстаўка работ члена Саюза мастакоў БССР В. Казачэнкі.

Беларускі дзяржаўны

На падрыхтоўчым факультэце універсітэта займаецца група юнакоў і дзяўчат з гераічнай Кубы. Яны прызвычаіліся ўжо да беларускага клімату і нават да беларускай мовы. Ва ўсякім разе беларускі часопіс яны праглядаюць з цікавасцю.

Жыве ў вёсцы інтэлігент

ПА ЗАГАДУ? НЕ! ПА ЗАКЛІКУ СЭРЦА

Неяк на семінары культасветработнікаў я разгаварыўся з адным загадчыкам сельскага клуба.

— Разумееце, ну проста з ног збіўся. Усюды адзін, ніхто памагаць не хоча,—скардзіўся ён.

— А дзе ж ваш актыў?

— На паперы. І савет клуба, і актыў. Усё на паперы.

— А з партыйнай і камсамольскай арганізацыямі вы сувязь маеце?

— Сапраўды, трэба будзе папрасіць. Няхай выклічуць каго трэба і абавяжуць актыўна ўдзельнічаць у культурнай рабоце.

Я сказаў таварышу, што «абавяжуць»—не тое слова, не той падыход. У такой адказнай справе неабходны высокая свядомасць, шчырае жаданне, заклік сэрца.

Аб гэтай размове я ўспомніў чытаючы матэрыялы аб жыцці і клопатах сельскай інтэлігенцыі, надрукаваныя ў газеце «Літаратура і мастацтва».

У вёсцы Залессе таксама многа настаўнікаў, аграномаў, работнікаў культасветустаноў. І ў нас ні адна падзея ў жыцці калгаса не праходзіць без актыўнага ўдзелу вясковай інтэлігенцыі. Больш таго, усю шматгранную работу Залескага сельскага Дома культуры проста нельга ўявіць без штодзённай дапамогі нашага шырокага актыву. Гэтых людзей ніхто не «абавязваў». У кожнага з іх вельмі многа службовых спраў і за дадатковую сваю «службу»—грамадскую справу — заработнай платы яны не атрымліваюць. Свае веды, энергію, вольны час яны па ўласнай ініцыятыве шчодра аддаюць агульнай справе культурнага ўздыму вёскі, духоўнаму ўзбагачэнню працаўнікоў калгасных палёў.

У Залессі ўсе ведаюць настаўніцу Галіну Сямёнаўну Рыжэвіч. Нягледзячы на сваю вялікую занятасць (сям'я, школа, абавязкі дэпутата раённага Савета і старшыні камісіі народнай асветы) яна вось ужо дзесяць гадоў кіруе драматычным гуртком. І амаль кожны вечар, у любое надвор'е ідзе яна ў Дом культуры. Гурток, якім кіруе Г. Рыжэвіч, заняў першае месца на раённым аглядзе і атрымаў прэмію на абласным конкурсе за выкананне чэхаўскіх твораў. Ёсць у Галіны Сямёнаўны яшчэ адна грамадская прафесія — яна лектар-атэіст. У Доме культуры не адбылося, бадай, ніводнага мерапрыемства на атэістычныя тэмы, у якім бы ні прыняла яна актыўнага ўдзелу. У сваіх лекцыях Г. Рыжэвіч імкнецца пераканаць слухачоў не агульнымі кніжнымі разважаннямі, а канкрэтнымі фактамі і прыкладамі з жыцця.

На адным з вечароў пажылая жанчына спытала ў настаўніцы:

— Вось вы ўвесь час гаворыце, што бога няма. А чаму ж тады святая вада з царквы ніколі не псуецца? Колькі разоў брала яе, заўсёды свежая.

— А гэта вельмі проста, — спакойна і ўпэўнена адказала Рыжэвіч. — Паспрабуйце дома пакласці ў ваду што-небудзь сярэбранае, ну, скажам, лыжку. І ваша вада не сапсуецца.

Села тады жанчына, нічога не адказала. Але ўсе бачылі, што не надта яна паверыла. А праз некалькі часу, сустрэўшы Галіну Сямёнаўну на вуліцы, прызналася:

— Вада і сапраўды не псуецца.

У тым, што ў душы гэтай сялянкі з'явілася зерне сумнення ў праўдзе рэлігіі, у тым, што распаўся царкоўны хор, намнога паменшылася колькасць прыхаджан, што моладзь на вялікдзень выходзіць садзіць дрэвы і рамантаваць дарогу, а 70-гадовы царкоўны стараста зусім пакінуў царкву — ва ўсім гэтым ёсць значная доля працы Галіны Сямёнаўны Рыжэвіч.

Сакратар камсамольскай арганізацыі, старшая піянерважатая Марыя Далінская шмат часу аддае дзецям, школе, камсамольскай рабоце. З'ўляецца яна таксама і агітатарам у калгасе «Чырвоны партызан». Аднак, яшчэ не было ніводнай рэпетыцыі хору, якая б праходзіла без яе ўдзелу. Марыя пасапраўднаму палюбіла самадзейнае мастацтва. Харавы калектыў, якім яна кіруе на працягу дзевяці год, выступае не толькі ў нашым Доме культуры. Ён — часты і жаданы госць у многіх калгасах Смаргонскага раёна. Агітацыйна-мастацкая брыгада, створаная пры Доме культуры, якою таксама кіруе М. Далінская, заняла на раённым аглядзе першае месца.

Многа, вельмі многа службовых спраў у агранома калгаса П. Забаўскага і дырэктара сярэдняй школы М. Даўбёжкіна. Але да сваёй другой грамадскай прафесіі яны ставяцца з такой жа ўвагай і зацікаўленасцю. Актыўныя члены савета Дома культуры, яны вядуць прапаганду сельскагаспадарчых ведаў, узначальваюць усю палітыка-масавую работу на вёсцы.

Такіх людзей у Залессі многа. Іх заклапочанасць, адданасць культурна-асветнай рабоце, уменне зацікавіць грамадскімі справамі моладзь, прыводзяць да таго, што людзі становяцца сапраўднымі сябрамі Дома культуры, яго лепшымі актывістамі.

Калі да нас зайшоў неяк Іван Лапыцька і папрасіўся ў харавы гурток, мы вельмі здзівіліся. Усе ведалі, што хлопец гэты кінуў школу, вядомы сваімі хуліганскімі ўчынкамі, выпіўкамі.

Мы яго прынялі. І. Лапыцька пачаў актыўна выступаць у самадзейнасці, многа чытаць, добра працаваць у калгасе. Нядаўна ён уступіў у камсамол. Цяпер І. Лапыцька адзін з самых актыўных членаў калгаснай народнай дружыны.

Мне здаецца, што размова аб удзеле сельскай інтэлігенцыі ў грамадскім жыцці тым больш наспела, што цяпер у нашай краіне многія функцыі, якія раней выконваліся дзяржаўнымі органамі, пастулова перадаюцца грамадскім арганізацыям. І сёння, як ніколі, абавязак кожнага інтэлігента на вёсцы — набыць для сябе яшчэ адну грамадскую прафесію.

... Кожны вечар прыходзяць калгаснікі ў свой Дом культуры. Гэта ўжо стала звычкай, традыцыяй.

І ў аснове таго, што Залескі сельскі Дом культуры пастулова становіцца сапраўдным цэнтрам культурнага жыцця на вёсцы, ляжыць наша шчырая дружба з сельскай інтэлігенцыяй.

В. СУРМАЧ,
дырэктар Залескага сельскага Дома культуры.

Смаргонскі раён.

МІСІЯ АРТЫСТА-ГРАМАДЗЯНІНА

Працягваем размову аб тэатральным мастацтве.

Сёння друкуецца заканчэнне артыкула Б. Браганцава.

У наступным нумары газеты выступаюць заслужаная артыстка БССР А. Асторына (Брэст) і тэатральны мастак М. Валахаў (Магілёў).

Б. БРАГАНЦАЎ,
рэжысёр Віцебскага тэатра імя Якуба Коласа.

Як вядома, у тэатры існуе ахова працы. А што, калі б можна было прыдумаць якую-небудзь службу аховы мастацтва? Шмат, напэўна, ёй давялося б папрацаваць. Гэтая служба не толькі ахоўвала б тэатр ад пасрэднай драматургіі, пасрэдных акцёраў і рэжысёраў, але і рашуча змагалася б супраць ператварэння яго ў камерцыйнае прадпрыемства. Бо «Сержант міліцыі» ў Тэатры імя Якуба Коласа, «І адзін ў полі воін» у Рускім тэатры імя М. Горкага, «Мільён за ўсмешку» ў Тэатры імя Янкі Купалы — усё гэта п'есы, пастаўленыя з чыста камерцыйных меркаванняў.

А вялікая колькасць выязных спектакляў, якія цвёрда ўвайшлі ў нашы планы? Хіба гэтыя спектаклі не ператварыліся ў крыніцу прыбытку тэатраў? Я не хачу паўтараць Б. Бур'яна, які ў сваім артыкуле падлічыў і даказаў арыфметычна, што намячаецца такая тэндэнцыя, якая, калі ёй рашуча не пакласці канец, можа прывесці да прафанацыі мастацтва.

Ул. Маякоўскі гаварыў: страшнейшая з амартызацый — амартызацыя чалавечай душы. Нашы акцёры перагружаны не толькі фізічна, але галоўным чынам духоўна. Існуючы загад, па якім кожнаму артысту ў дзень выязных спектакляў дазваляецца не з'яўляцца на дзённыя рэпетыцыі, практычна не выконваецца. Чаму? Бо ўсе разумеюць, што часу на выпуск спектакля ніхто не прыбавіць, а іграць жа абавязкова давядзецца, і таму трэба рыхтавацца. Якога ж ведання жыцця можна патрабаваць ад нашых акцёраў, калі яны яго бачаць з акна тэатра, аўтобуса, кватэры ці ў лепшым выпадку — у кнігах і кінакарцінах?

Мне могуць сказаць: вы, што ж, супраць выязных спектакляў? А як жа тады сельскі глядач? Выязныя спектаклі трэба праводзіць, але нельга ператвараць іх у суцэльную камерцыю. Я звяртаюся да Міністэрства культуры і фінансавых органаў: успомніце запавет Станіслаўскага — «калі тэатр ператвараецца ў камерцыйнае прадпрыемства, дык настае немінучая смерць для мастацтва».

Аб тэатральнай крытыцы пісалася ўжо многа. Так, яна сапраўды далёка не заўсёды глыбокая, аб'ектыўная і аператыўная. Сустракаюцца яўна праціглеглыя ацэнкі драматычных твораў, выкліканыя адсутнасцю ў некаторых рэцэнзентаў аб'ектыўнага мастацкага крытэрыя.

Сталічныя крытыкі — вельмі рэдкія госці на перыферыі. Даволі сказаць, што за апошнія паўгода ніводзін рэцэнзент з Мінска не быў у Віцебску, нібы пасля пастаноўкі «Крыніц» коласаўскі тэатр зусім перастаў існаваць. А між тым за гэты час мы выпусцілі такія новыя прэм'еры, як «Трэцяя галава», «Адзін год», «Ігра без правіл», «Ленінградскі праспект». Хіба не магло б з'явіцца тэмай для размовы параўнанне нашых спектакляў «Адзін год» і «Выгнанне блудніцы» з пастаноўкамі гэтых жа п'ес у Рускім тэатры імя М. Горкага? Відавочна, было б карысна пагаварыць, якімі шляхамі ішлі абодва тэатральныя калектывы, ставячы адну і тую ж п'есу.

Даюць аб сабе знаць яшчэ і рэцыдывы аглобельнай крытыкі. Я вось і хачу спыніцца на адным з прыкладаў бесцырымоннага абыходжання з творам драматурга. Гаворка ідзе пра артыкул Р. Бярозкіна «А які ж ён станоўчы?», у якім крытык, разглядаючы п'есу І. Шамякіна «Выгнанне блудніцы», сапраўды ўсё ставіць дагары нагамі і дзейнічае па прынцыпу некаторых пракурораў: «Дайце мне чалавека, а справу я яму прышыю». Задаўшыся намерам давесці, што герой п'есы Гаворка— па сутнасці адмоўны герой, Р. Бярозкін вырывае фразы з кантэксту твора, ідзе на ўсё, абы дасягнуць пастаўленай мэты.

Крытык сцвярджае, што Гаворка, насуперак задуме аўтара,— «тыповы рэзанёр», «не ў меру энергічны штурхач-рэгуліроўшчык, які пад выглядам актыўнага ўмяшання ў жыццё толькі і робіць, што ставіць усё дагары нагамі...», ён не мае ўнутранай інтэлігентнасці і схіляецца да «прымітыўна-каўральных» метадаў вырашэння этычных праблем...». Гаворка ўяўляецца крытыку «чалавекам малапрывабным — самаўлюбёным, недастаткова чулым, пазбаўленым абаяльнасці...»

Р. Бярозкін заяўляе, што ў п'есе ўвогуле адсутнічае прадмет і матэрыял аналізу, што задума пісьменніка не ўдалася, вобразы атрымаліся прымітыўныя і схематычныя, канфлікту сапраўднага няма. І пры гэтым агаворваецца, што ён рызыкуе «наклікаць на сябе грэх густаўшчыны».

Не, таварыш Бярозкін, гэта не густаўшчына, гэта нежаданне ці няўменне элементарна зразумець драматурга і добрасумленна разабраць п'есу.

У драматургію прыйшоў цікавы і таленавіты празаік. Яго першую п'есу «Не верце цішыні» нельга назваць удалай. Але вось перад намі другая п'еса І. Шамякіна — «Выгнанне блудніцы». За кароткі час аўтарам пройдзена вялікая дыстанцыя.

Адразу агаваруся, што і другую шамякінскую п'есу я не лічу дасканалай. Яна кампазіцыйна рыхлаватая, недастаткова стройная ў паказе падзей. Вобраз Гаворкі не заўсёды добра аргументаваны, а вобраз Яўгеніі Любаміраўны крыху плакатны. Не зусім ясная і матываваная фігура Яснікава. Пры жаданні, у п'есе можна знайсці і шмат дробных недахопаў. Але галоўная вартасць твора ў тым, што ў ім ёсць станоўчы герой і герой гэты—Гаворка.

Што такое станоўчы герой? Відавочна, гэта чалавек, якому ўласціва пачуццё новага і які гэта новае актыўна здзяйсняе.

Чалавека трэба судзіць перш за ўсё па ўчынках, таварыш Бярозкін, а не толькі па словах. Вы ж грунтуеце свой «аналіз» на тым, што гаворыць Гаворка, не звязваючы гэта з думкамі і паводзінамі героя. Словы для вас з'яўляюцца галоўным аб'ектам «даследавання». Адарваўшы іх ад паводзін персанажа, пазбавіўшы іх падтэксту, вы скажаеце вобраз, ператвараючы недурнога Гаворку ў поўнага крэціна.

Пастараюся паказаць гэта на некалькіх прыкладах.

Дык вось, што ж робіць Гаворка ў п'есе? Як ён сябе паводзіць? Убачыўшы, як цяжка даяркам уручную даіць кароў і пераканаўшыся ў бескарыснасці слоўнай барацьбы за механізацыю з кіраўнікамі калгаса, ён, рызыкуючы наклікаць бяду на сваю галаву, піша нарыс, у якім жорстка крытыкуе сваіх сяброў. (А, не трэба забываць, ён жа іх госць. Яснікаў яго запрасіў папрацаваць, пазнаёміцца з жыццём, каб выйсці «з творчага крызісу»). Тут можна зрабіць вывад, што Гаворка — чалавек прынцыповы і мужны. Ён змагаецца супраць неарганізаванага рабочага дня калгаснікаў. Так, таварыш Бярозкін, Гаворку «ўсё датычыць», усё, што датычыць палягчэння жыцця людзей і вытворчага, і асабістага. Вось гэта на справе і называецца стаць **«другам, таварышам, братам** кожнаму — далёкаму і блізкаму — удзельніку будаўніцтва новага камуністычнага свету».

Хіба можна гэты факт выкінуць з яго біяграфіі?

Далей. Вы ставіце пад сумненне барацьбу Гаворкі за духоўнае ўзбагачэнне сельскіх працаўнікоў і нават здзекуецеся з яго спроб развіваць эстэтычны густ у калгаснай моладзі. Называеце пражэкцёрствам вывешаныя рэпрадукцыі «сельскіх Траццяковак», беручы іх у двукоссе. Вось дзякуючы такім двукоссям, на маю думку, наша калгасная моладзь, і не толькі калгасная, вельмі слаба далучаецца да мастацтва.

Ці ведаеце вы, таварыш Бярозкін, што навучыць людзей разумець мастацтва — гэта цяпер дзяржаўная праблема, што цяпер вёска перажывае эстэтычны голад? І. Шамякін гэта востра адчувае і даручае свайму герою, Гаворку, высакародную місію духоўнага ўзбагачэння людзей. Напэўна, не аўтару і яго герою нестае добрага ведання жыцця, а крытыку, які ўзяўся яго павучаць. Можна спрачацца наконт пераканаўчасці гэтых сцэн. Але ж вы ганьбіце самую ідэю.

Ці даводзілася вам чытаць у «Литературной газете» пісьмы Эльвіры Гарухінай, энтузіясткі эстэтычнага выхавання вясковых дзяцей? Гэтыя пісьмы — сведчанне высокай чалавечнасці! Эльвіра адчувае шчасце, абуджаючы эстэтычныя пачуцці ў дзяцей, якіх трэба цяпер, а не праз дваццаць год, выхоўваць гарманічна.

І Гаворка спрабуе займацца гэтым. Памойму, гэта характарызуе яго са станоўчага боку.

Вас, таварыш Бярозкін, гневае тое, як размаўляе Гаворка з людзьмі. Ён нібыта хоча «пераканацца, што вы, яго субяседнік, не блытаеце фарбы і колеры». У якасці прыкладу вы прыводзіце фразу: «Нават у біблії, Галя, сказана: «Жена да будет рабой своего мужа...» Але, маўляў, ён, Гаворка, так сам не думае, гэта нібыта «толькі манеўр, штосьці накшталт пасткі для Галі: пападзецца ці не?» І калі Галя дазваляе сабе не згадзіцца з гаворкавай «філасофіяй сям'і», ён дае ёй ацэнку з вышыні сваёй вялікадушнасці: «Брава! Ты мяне б'еш, Галя... У цябе цвёрдыя ідэі». Далей вы прыводзіце маналог Гаворкі: «Лёс любіць тых, хто з зоркамі...», характарызуючы героя як самага «дробнакалібернага кар'ерыста».

Па-вашаму, Гаворка «выкручваецца», каб «...ператварыць размову ў нікчэмны спектакль: «Ты сур'ёзна пакрыўдзілася? Ну-у... Я жартаваў». Шкада, што вы не прывялі далейшых слоў Гаворкі. А далей ён гаворыць: «Шмат няшчасцяў ад таго, што людзі адзін аднаго не разумеюць». (І. Шамякін нібыта прадчуваў, што яго будуць крытыкаваць. Але вы не пачулі яго мудрай думкі).

Дзіўна, да чаго можна не разумець напісанага. Галя — простая даярка — выходзіць замуж за Яснікава, якога Гаворка добра ведае. І вось ён у алегарычнай жартоўнай форме, якая вельмі дарэчы ў святочны дзень вяселля, папярэджвае Галю, каб тая не ператваралася ў чэхаўскую «душачку», каб не страціла сваёй індывідуальнасці. Мы ж ведаем, што Гаворка кахае яе (як вы гэта прапусцілі, таварыш Бярозкін?). Таму ён і не можа маўчаць, бо прадчувае, якая небяспека падпільноўвае Галю ў гэтым шлюбе. Але Галя не зразумела Гаворку, і тады ён, адчуўшы гэта, нібыта просіць прабачэння: «Ты сур'ёзна пакрыўдзілася? Ну-у... Я жартаваў». Прычым жа тут вашы «фарбы і колеры»?

Далей. Вы абвінавачваеце Гаворку ў «ненатуральнасці... смешнаватай прыхільнасці да самаўніжэння» і прыводзіце характэрную сцэну для «стылю гаворкавых паводзін», дзе Галя паведамляе Гаворку аб тым, што Маша закахана ў яго.

Як павінен сябе адчуваць Гаворка, калі любімая ім замужняя жанчына, якая не ведае пра яго пачуцці, гаворыць такія словы: «А на вас і нельга глядзець проста так, як на другіх... Вас трэба пазнаць, душу вашу...»? Хіба не натуральна для Гаворкі замяць гэтую размову, бо яму ад яе балюча: «Не будзем пра душу, Галя. Гэта — містыка. У мяне няма душы. Я — бяздушны».

Хіба ж ёсць што агульнае паміж тым, як напісана гэта сцэна ў драматурга і вашай інтэрпрэтацыяй?

Смяротна неўзлюбіўшы Гаворку, характарызуючы яго як «маралісіа», які нібыта непакоіцца толькі аб сваёй рэпутацыі, Р. Бярозкін, сам таго не заўважаючы, становіцца ў позу пурытаніна.

Гаворка сказаў, што дзед Піліп адчувае сапраўдную паэзію, а мы чарсцвеем душой. Нельга так гаварыць: гэта спосаб паказаць сябе «цікавым»! Гаворка не любіць зіму, таму што зімою шмат даводзіцца працаваць, а ён гультай і непаседа, — зноў дрэнна! Зноў какецтва! А чаму непаседлівасць для паэта заганная рыса? Пушкін жа таксама не любіў зіму за тое, што яна вельмі доўгая, а яму, Пушкіну, не хацелася доўга кіснуць за вокнамі і катацца на санках. Што ж, і Пушкін какетнічаў?!

Вы крытыкуеце мову Гаворкі, абвінавачваеце яго ў адсутнасці інтэлігентнасці. Такі, напрыклад, выраз, як «гэтакае геніяльнае спалучэнне інтэлігенцкага і сялянскага быту», называеце «птушыным жаргонам». А для мяне як для рэжысёра гэта, калі хочаце, паэтычны вобраз, які памагаў пры пастаноўцы раскрываць атмасферу ў доме дырэктара школы. І зусім ужо злуюць вас нармальныя чалавечыя жаданні, якія выказвае Гаворка Галі: «Мне трэба ажаніцца. Каб ціхая, добрая жонка сядзела побач і глядзела на мяне». І пра Галю з Яснікавым:—«Шчаслівы чалавек, якому з такім клопатам падаграюць абед...» Вось у гэтым Гаворка і жывы чалавек, а не схема, у якую вам бы хацелася загнаць яго. Ну як вам гэта растлумачыць, што для закаханага чалавека натуральна радавацца, калі побач сядзіць каханая? Так, ён радуецца, калі яму «з клопатам падаграюць абед», і не становіцца праз гэта ні на хвіліну мешчанінам і абывацелем. Вядома, калі ў Гаворку бачыць толькі гэта, тады будзе ваша праўда.

Але Гаворка не мешчанін. Ён усёй душою ненавідзіць мяшчанскую распусту і намагаецца выпальваць яе агнём сваёй актыўнай натуры. І. Шамякін уклаў у свайго Гаворку вялізарную нянавісць да ўсяго, што працягвае брудныя рукі да чалавечага шчасця. Адсюль яго бязлітасная вайна з Яўгеніяй Любаміраўнай, якая зрабіла замах на самае святое.

Гаворка нічога не робіць дзеля таго, каб Галя вярнулася да Яснікава (бо гэта яе і толькі яе асабістая справа). Але ён справядліва лічыць, што званне педагога — гэта святое званне, і педагог павінен быць крышталёна чыстым. Толькі ў гэтым сэнсе і трэба разумець сцэну Гаворкі з Яснікавым.

«ГАВОРКА. ... Слухай ты, будучы вялікі вучоны! Мне сорамна за цябе. Чорт з табою, кім ты станеш. Але цяпер ты — педагог, дырэктар школы... Выхавацель! Як ты паглядзіш у вочы дзецям, бацькам... Галі?

ЯСНІКАЎ. ...Галя ведае?

ГАВОРКА. А ты хацеў рабіць подласці і каб ніхто не ведаў?

. . . .

ЯСНІКАЎ. ...Ты думаеш, я хачу кінуць Галю?

ГАВОРКА. Я здзіўлюся, калі яна сама не пашле цябе да д'ябла.

ЯСНІКАЎ. ...Слухай, Вася. Я цябе прашу аб адным: нічога не рабі... Навошта табе? Я сам пагавару з Галяй. Яна зразумее. Усё ўладзіцца. Абяцай мне.

ГАВОРКА. Я лічыў цябе чалавекам. А ты ануча. На цябе сапраўды агідна глядзець. Нічога я табе не абяцаю».

Дык дзе ж вы, таварыш Бярозкін, убачылі, што «толькі «мараліст» гаворкавай праніклівасці мог не заўважыць бязрадаснасці гэтага шлюбу»? І што пасля ўсяго сказанага азначаюць вашы словы: «Але на тое ён і «мараліст», «змагар за ўзмацненне сям'і», каб наогул не прымаць у разлік такую вырашальную акалічнасць, як узаемапавага і ўзаемадавер у сям'і, **як чалавечая змястоўнасць шлюбу?»**

Хіба Гаворка выганяе «блудніцу» дзеля таго, каб вярнуць Яснікава ў шчаслівае гняздо? Хіба ён раіць што-небудзь Галі? Хіба ён, на правах сябра і таварыша па службе, калі хочаце, не раскрывае Яснікаву вочы на яго маральнае падзенне — як педагога, як выхавацеля, як чалавека, як мужа, нарэшце?

Ці вы хацелі, каб Яснікаў тварыў, што хоча, а Гаворка, каб вы не палічылі яго маралістам, на ўсё заплюшчваў бы вочы, нікуды не ўмешваўся б, таму што ўсё гэта асабістыя справы? У такім выпадку вы б, напэўна, не паставілі ў двукоссі яго «барацьбу за маральную чысціню».

Чытачу, відавочна, ясна ўжо, якімі прыёмамі карыстаецца крытык у сваім артыкуле. Такая крытыка, акрамя шкоды, нічога прынесці не можа. Замест таго, каб добразычліва зразумець сутнасць п'есы, выявіць сапраўды слабыя бакі яе (а іх, паўтараю, нямала), замест таго, каб садзейнічаць росту таленавітага драматурга, крытык бязлітасна топча ўсё ў імя «высокай мэты».

Так, мае рацыю Гаворка: «Шмат няшчасцяў ад таго, што людзі адзін аднаго не разумеюць».

Перачытаўшы свае нататкі, я зразумеў, што яны непамерна разрасліся. Нельга ахапіць неабдымнае. Нельга аднаму выказацца па ўсіх праблемах, як бы моцна яны цябе ні хвалявалі.

У заключэнне хочацца прыгадаць думку М. Хмялёва: «Калі я нясу са сцэны ў глядзельную залу грамадзянскую місію, тады я адчуваю сябе чалавекам. У адваротным выпадку я — паяц, якому за яго крыўлянне плоцяць грошы».

Давайце ж, таварышы, расчышчаць дарогу гэтай місіі, каб тэатр сапраўды быў палымянай мастацкай і грамадзянскай трыбунай, каб ён больш шчодра, чым цяпер, узбагачаў гледача, узвышаў і ўзрушаў яго.

Заканчэнне. Пачатак у нумары за 17 красавіка г. г.

І ПРА НАС ТРЭБА КЛАПАЦІЦЦА

Мы жывём далёка ад цэнтра — у вёсцы Людзяневічы, што на Гомельшчыне. Але ніхто з нас не лічыць Людзяневічы глухім закуткам. Ёсць у нашай вёсцы сярэдняя школа, участковая бальніца, вялікі сельскі універмаг, добрая сталовая, паштовае аддзяленне, працуе цагельны завод. Мы — гэта настаўнікі, медыцынскія работнікі, спецыялісты сельскай гаспадаркі, усе з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй. Сельскія інтэлігенты добра разумеюць свой грамадзянскі абавязак і многа часу, энергіі і ведаў аддаюць высакароднай справе культурнага будаўніцтва на вёсцы.

У нас добра працуе агіткалектыў, у якім 39 чалавек. У пераважнай большасці гэта — сельскія інтэлігенты. Гутаркі і лекцыі настаўнікаў В. Асіпёнка, М. Камаровіча, Л. Шчуры і іншых карыстаюцца поспехам у жыхароў вёскі, рабочых саўгаса.

А хто не вядзе агітацыйную работу, знаходзіць сабе іншую цікавую справу. Настаўніца Ф. Багданава кіруе сельскім хорам, Г. Луговіч — гуртком шашыстаў, а П. Карпаў рэдагуе насценгазету.

І калектыў участковай бальніцы прымае актыўны ўдзел у грамадскім жыцці вёскі. Урач Н. Жохава — дэпутат раённага Савета. Летась яна прачытала на розныя медыцынскія тэмы звыш 20 дакладаў і лекцый.

Так што няма нам часу сумаваць. Мы жывём актыўным творчым жыццём. Але хочацца сказаць, што аб патрэбах сельскай інтэлігенцыі ў нас яшчэ клапоцяцца дрэнна. Мы хацелі б часцей слухаць кваліфікаваныя лекцыі па пытаннях канкрэтнай эканомікі ў сельскай гаспадарцы, аб сучаснай літаратуры і мастацтве. Нам веды патрэбны, як паветра. Пажадана, каб нашы рэспубліканскія газеты і часопісы часцей расказвалі аб вопыце работы лепшых прапагандыстаў-агітатараў, друкавалі метадычныя парады, як лепш правесці гутарку, выкарыстаць наглядныя дапаможнікі, мастацкую літаратуру, як павысіць культуру мовы.

Н. АСОЎСКІ,
настаўнік Людзяневіцкай сярэдняй школы Жыткавіцкага раёна.

ДА 50-ГОДДЗЯ «ПРАВДЫ»

Выстаўка, прысвечаная 50-годдзю газеты «Правда», арганізавана ў раённай бібліятэцы гарадскога пасёлка Скідзэль. Наведвальнікі бібліятэкі з цікавасцю знаёмяцца з матэрыяламі, якія расказваюць пра гэтую знамянальную дату.

На стэлажах выстаўкі—экземпляры газеты «Правда», у якіх расказваецца, як нараджаўся першы нумар газеты ў маі 1912 года, тамы твораў Ул. І. Леніна з пісьмамі ў рэдакцыю «Правды» і яго артыкулам «Аб характары нашых газет», зборнік «Савецкі друк у дакументах» і інш.

Фестываль лепшых спектакляў

У гонар 40-годдзя піянерскай арганізацыі імя Ул. І. Леніна ў маі бягучага года ў сталіцы нашай Радзімы Маскве будзе праведзен Усесаюзны фестываль тэатраў юнага гледача. У маскоўскіх тэатрах, а таксама на сцэне Крамлёўскага тэатра будуць паказаны лепшыя спектаклі.

У сувязі з фестывалем, у братніх рэспубліках праводзяцца прагляды лепшых работ тэатраў юнага гледача.

Беларускі рэспубліканскі тэатр юнага гледача таксама ўдзельнічае ў фестывалі. Днямі адбыўся другі тур прагляду. Прадстаўнікі журы адабралі для паказу ў Маскве спектаклі «Казачны домік» М. Стэгліка, «На граніцы» В. Белазёрава, «Рэвізор» М. Гогаля. Па-за конкурсам будзе паказаны спектакль «Над хвалямі Серабранкі» І. Козела.

За якімі толькі даведкамі не звяртаюцца да яе, старэйшага работніка універсітэта, загадчыка бібліятэкі Разаліі Герасімаўны Любінай, студэнты і навуковыя супрацоўнікі! І яна заўсёды ўсё знойдзе, падбярэ неабходную літаратуру, дапаможнік.

У вольны час

Група маладых акцёраў, выпускнікоў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, восенню мінулага года прыйшла ў трупу Тэатра імя Я. Коласа. Маладыя артысты задумалі самастойна ў вольны час паставіць спектакль. Іх зацікавіла казка «Гора баяцца — шчасця не ўбачыць» С. Маршака.

Пачалася работа. Артысты заставаліся працаваць пасля дзённых рэпетыцый і вячэрніх спектакляў. Рэжысёрам з'яўляўся Б. Утораў, але фактычна кожны быў рэжысёрам як сваёй ролі, так і таварышаў. Музыку да спектакля напісаў артыст І. Нагаўкін, ён-жа выконваў і ролю Генерала. Дырэкцыя тэатра памагла аформіць пастаноўку, і спектакль атрымаўся нядрэнны. Сваю работу артысты паказвалі маленькім гледачам.

Беларускі дзяржаўны

Колькі пісьменнікаў, вядомых сёння ў рэспубліцы і за яе межамі, выйшлі са сцен універсітэта. Вось і гэтыя хлопцы — Эдуард Зубрыцкі, Мікола Лісоўскі, Васіль Гроднікаў, Казімір Камейша, Рыгор Семашкевіч — робяць першыя крокі ў літаратуры. Раней яны ведалі адзін аднаго па друку: іх вершы, апавяданні, допісы змяшчаліся ўжо ў рэспубліканскіх выданнях. А летась усе пяцёра сталі першакурснікамі філалагічнага факультэта.

Сярод кніг

МАЛАДОСЦЬ РОДНАГА КРАЮ

На паліцах кнігарань з'явілася невялічкая кніжка паэзіі Канстанцыі Буйла «На адноўленай зямлі».

Гартаючы яе старонкі, адчуваеш вечную сілу маладосці, якая праходзіць праз усе выпрабаванні, загартоўваючыся, мужнеючы, набываючы мудрасць.

Канстанцыя Буйла любуецца маладосцю людзей, маладосцю краіны, маладосцю нашага слаўнага часу. Аптымістычнае, жыццесцвярджальнае — вядучая мелодыя яе лірыкі.

... Ўсе багацці свае
Маладосці душа аддае.

Улюбёны здавён-даўна матыў паэзіі Канстанцыі Буйла — праца дзеля народнага шчасця — сёння набывае ў яе творчасці новую акрасу, дзякуючы адчуванню маладосці менавіта нашага веку.

... Прайшлі у працы годы,
Штурмавала не адно узвышша,
Не масцілі мне шляхоў пад ногі,
Не шукала лёгкай я дарогі.
Добра адчуваць, што шчырай
працы
Аддала я маладую сілу.

...Вулкі старажытнай Вільні, вандроўкі з бацькам — лясным аб'ездчыкам па роднай Беларусі, на свае вочы ўбачаная і перажытая беднасць і галеча дарэвалюцыйнага беларускага краю, хваляванне сэрца ад прачулых купалаўскіх і коласаўскіх радкоў, адданая настаўніцкая праца на карысць роднага народа — праз усё гэта прайшла сціплая, шчырая муза Канстанцыі Буйла. Паўстагоддзя назад яна загарэлася «Кветкай курганнай»...

Паэтэсе выпала пачынаць свой творчы шлях на старонках «Нашай нівы». Рэдактарам першай яе кніжкі быў Янка Купала.

Беспрасветнае жыццё беларускага селяніна, заклік да змагання за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне роднага народа — такі змест яе паэзіі на пачатку творчага шляху. А сёння з якой радасцю, з якім гонарам, з якім пачуццём любві да Савецкай Айчыны піша паэтэса:

Край родны, дарагі да болю,
Ты стаў аплотам шчасця, міру.

Звяртаючыся ў памяці да Купалы — першага свайго настаўніка ў паэзіі, Канстанцыя Буйла гаворыць:

Як вясёлкі яскравай дуга,
У паэзіі шлях твой адзначан.
Ну — а побач ступала нага
Маёй скромнае музы дзіцячай...

З таго часу вялікі гістарычны шлях прайшоў родны народ. Гэты шлях пралёг і праз сэрца паэтэсы. Ён паўстае перад намі ў яе творчасці. Істотныя рыскі «біяграфіі нашага веку» занатаваны Канстанцыяй Буйла па-свойму. Выразна відаць гэта і ў кнізе «На адноўленай зямлі», якую складаюць у асноўным творы пяцідзесятых гадоў:

Я паціху пяю... Толькі веру,
мяне ты пачуеш.
Песня скажа табе, як нязменна
і моцна люблю я
Цябе... —

так звяртаецца ў адным з вершаў новай кнігі Канстанцыя Буйла да Радзімы.

Калі паэтэса пачынала свой творчы шлях, у беларускай літаратуры гучалі такія магутныя галасы, як Купала і Колас. І сёння ў паэзіі Савецкай Беларусі спеў Канстанцыі Буйла не з «самых гучных». Тым не менш ні гісторыю нашай паэзіі, ні яе сённяшні стан нельга ўявіць сабе без гэтага шчырага, задушэўнага спеву адной з нашых старэйшых паэтэс.

Як і папярэднія зборнікі Канстанцыі Буйла, яе новая кніжка — цэласны паэтычны арганізм. Слава новай пасляваеннай Беларусі, часам балючы ўспамін пра вайну, часцей — позірк у прамяністую будучыню, да якой вядзе шлях цяперашняй сямігодкі... Гэтым вызначаецца гучанне кніжкі. Галоўнымі ў лірыцы Канстанцыі Буйла з'яўляюцца, бадай, тэмы Радзімы і кахання.

Нельга не падкрэсліць, што беручы ў аснову верша часта зусім звычайны факт, эпізод, Канстанцыя Буйла так яго паэтычна асэнсоўвае, уносячы ў гэтае асэнсаванне сваё разуменне, сваё бачанне чалавека ці прыроды, што сэрца чытача не можа не хвалявацца, не біцца ў адказ на біццё сэрца паэтэсы.

Тое, што мы не аднойчы бачылі ў жыцці, тое, пра што не раз чыталі ў творах іншых паэтаў, раптам паўстае зусім свежа, па-новаму, празрыста і адчувальна занатаванае ў радках, дакладных па малюнку. «Дзе ў пушчы хата лесніка адзінокі падымала дым — горад белы глянуў у ціхі скат...»; «Вецер сціх. Ён прытаіўся каля дуба, каля стога, толькі шэпчацца асіна з тонкім ясенем трывожна, толькі ў схіле траў сцямнелых затаілася трывога, толькі лужа стала чорнай у канаве прыдарожнай...»

Малюнкі прыроды, людзі, адценні пачуццяў радасці і тугі занатоўваюцца словамі, якія сведчаць пра пільны зрок паэтэсы — уменне бачыць незвычайнае ў звычайным і надзяляць гэтым бачаннем чытача.

Вось як шчыра і задушэўна сказана аб Радзіме:

Мо ёсць і прыгажэйшыя,
Каму што ў свеце глянецца.
Мая ж найдаражэйшаю
Да смерці мне астанецца.

Багата ў зборніку такіх жа дакладных па малюнку і па перадачы пачуцця вершаў аб моры, аб каханні, аб роднай прыродзе. Тут можна назваць такія, як «Вятлінкі», «Сасна», «Над Нараччу», «Летам», «Балтыка», «На Радзіму», «За Бутырскай сцяной», «Тужу па табе я», «Не кукуй, зязюля».

Найменш удаюцца паэтэсе вершы публіцыстычнага плана. У іх мы бачым элементы рыторыкі, расцягнутасць, яны менш сагрэтыя пачуццём. Сустракаюцца і проста неахайныя радкі, пазбаўленыя не тое што адметнага почырку аўтара, але нават элементарнага паэтычнага асэнсавання, быццам проста ўзяты і зарыфмаваны «газетныя» сказы. (Напрыклад: «І адчуць, як жывяце вы шчасна, як святкуеце вы шчасця свята, там, дзе густа поўны стол абселі члены вашай дружнае арцелі»).

Уклад Канстанцыі Буйла ў беларускую паэзію — прыкметны. Яе муза была ў страі і ў гады выпрабаванняў Вялікай Айчыннай вайны, яна і сёння «з партыяй, Радзімай і народам» на шляху ў прамяністую камуністычную будучыню.

Гордасцю за савецкага чалавека поўніцца сэрца паэтэсы, калі яна гаворыць пра цяжкасці, якія ён пераадольвае на сваім пераможным шляху наперад.

Ой, крутыя дарогі, йсці па іх
і не лёгка й не проста.
Толькі людзі ў нас да эпохі
раўняюцца ростам.

Менавіта ў бачанні характэрных праяў нашага геранічнага часу — зарука сілы паэзіі Канстанцыі Буйла. Бо яна жыве і дыхае тым, чым жывіцца ўся наша шматнацыянальная савецкая паэзія.

Ул. БОЙКА.

Канстанцыя Буйла. «На адноўленай зямлі». Вершы. Мінск. 1961.

Беларускі дзяржаўны

Спартыўная зала універсітэта адна з лепшых у рэспубліцы. Няма дня, каб тут не праводзіліся якія-небудзь спаборніцтвы. Амаль кожны студэнт займаецца спортам.

Валі Кулік усяго васемнаццаць год, а яна ўжо майстар спорту па спартыўнай гімнастыцы. Вучыцца дзяўчына на першым курсе фізічнага факультэта.

Тамара Баранава і Соф'я Рыжая — выканаўцы беларускіх і рускіх народных песень. Іх акампаніятар — Міраслаў Бобер. Усе яны студэнты гістарычнага факультэта.

Мастацкую самадзейнасць універсітэта добра ведаюць рабочыя мінскіх заводаў і фабрык, калгаснікі прыгарадных раёнаў, маракі Балтыйскага флоту. Вялікую папулярнасць заваяваў універсітэцкі хор. Тэатральны калектыў універсітэта ажыццявіў пастаноўку многіх складаных спектакляў: «На дне», «Мяшчане», «Дзеці сонца», «Рэвізор», «Пяюць жаваранкі» і інш. Вялікіх поспехаў дасягнулі танцавальны калектыў і аркестр народных інструментаў.

ЗАПОМНІЎСЯ АЎТАР...

У рэдакцыю прыйшоў малады паэт. Прыйшоў папярэдзіць: на яго вершы збіраюцца пісаць рэцэнзію. Гэта было сказана так, нібы рыхтуецца замах.

У рэдакцыі паціскаюць плячыма. Але малады паэт растлумачвае: па-першае, вершы яго могуць не спадабацца рэцэнзенту, па-другое, рэцэнзентам можа аказацца нядобразычлівец, патрэцяе, і рэцэнзента і рэдакцыю могуць падбухторыць недругі маладога паэта. І ён просіць абараніць, нікому не давяраць, і пакідае ў рэдакцыі свой зборнік (на ўсякі выпадак). Ён дзяжурыць некалькі дзён у калідорах, падпільноўваючы патэнцыяльнага крытыка. Ён міжволі звяртае на сябе ўвагу. І ўжо з яго кніжкаю проста цікава пазнаёміцца.

Вось яна прачытана, тоненькая кніжка вершаў. «Веснавая завязь». Аўтар Мікалай Ганчароў. Прачытана, перачытана і... Аўтар запомніўся! Ён, напэўна, яшчэ прыйдзе спытае. Як жа яму растлумачыць, што для таго, каб быць паэтам, трэба мець талент? Што вершы — гэта не проста зарыфмаваныя радкі?

Аўтар пакрыўдзіцца і папоўніць свой спіс нядобразычліўцаў. Ён запатрабуе доказаў. Ён захоча, каб яго вершы прааналізавалі, разабралі, адзначылі і памаглі ўлічыць памылкі для напісання новай кнігі. А гэта не заўсёды пад сілу — памагчы.

Сумна гартаць старонку за старонкай, учытвацца ў радкі, якія нічога не значаць, і «аналізаваць», а больш правільна, — растлумачваць, чаму яны не з'яўляюцца сапраўднай паэзіяй. Вось такія, напрыклад:

Воронье, воронье
Закружило над краем,
Стал тяжелый сапог
Наши нивы топтать,
И родимые села
Вокруг запылали, —
Миша первым ушел
В партизаны тогда.

Вершы ж пішуцца мовай паэтычнай, вобразнай. Яны — вынік вобразнага мыслення. Да паэзіі наогул варта звяртацца тады, калі іншымі сродкамі свае пачуцці і думкі выказаць нельга. Адчуваць і мысліць трэба самастойна, а не браць напракат гатовыя штампы, накшталт: «Воронье, воронье закружило над краем» або «стал тяжелый сапог наши нивы топтать»; не выказвацца празаізмамі, накшталт: «Миша первым ушел в партизаны тогда». Такія сказы больш натуральна было б запісаць звычайнай прозай.

А якую паэтычную нагрузку нясуць такія радкі:

И атом упрямый
Заботливо служит людям:
Он животворным током
Струится по проводам...

Ці такія: «И этот студенческий наш союз в жизни веселой безоблачно-бурной китаец, румын и я—белорус, — все трое всерьез мы назвали «коммуной»? Хаця б нейкі сэнс быў тут! Ну што, сапраўды, азначае «безоблачно-бурная жизнь» або «союз... в жизни... назвали «коммуной»?

Няма логікі і ў вершах аб дубах, якія «стоят в веках» і пад шатамі якіх у вайну «умирали люди. И потому, быть может, седина на их коре, что путь был очень труден...» Чый «путь»? Дубоў? Яўная бяссэнсіца.

Таксама дрэнна, калі камсамольскі білет птушкай вылятае з рук аўтара:

Возьму и раскрою
И, кажется, птицей
Вот-вот он вспорхнет,
Затрепещет в руках,
Весь огненно-жаркий,
Как стяга частица,
С которым отцы
Побеждали в боях.

Але тут ужо бяда больш сур'ёзная. І справа нават не ў няўдалым параўнанні — аўтар пра гэта проста не падумаў. Бяда ў тым, што ён увогуле рэдка задумваецца ў сваім зборніку над зместам вершаў, над сэнсам жыцця. Урэшце рэшт ён наб'е руку, будзе пісаць гладка і лагічна. Але гэты гладкапіс самае страшнае, калі аўтару няма чаго гаварыць.

Што мучыць паэта? Якія думкі трывожаць яго? За што і супраць чаго змагаецца ён, беручыся за такую магутную зброю, як вершы? Гэта ж не забава! А атрымліваецца — забава. Мяркуючы нават па кароткай біяграфічнай даведцы, якая дадзена да зборніка, жыццё павярнулася да аўтара такім бокам, які не кожнаму даводзілася нават убачыць. Але і пра самае страшнае з перажытага гаворыцца на дзіва раўнадушна, бяздумна, нібы нічога не кранула сэрца, нічога не пакінула следу ў душы:

Всего мне было
восемь весен,
Когда враги
в концлагерь бросили.
И там,
за проволокой острою,
Со смертью встретился
не просто я...
Я знал:
придет конец
мучению,
Я верил
в близкий час
отмщения.
И пусть смертельно
был измучен я,
Но и тогда я
верил в лучшее:
Я верил всем,
и даже —
зверю,
Но никогда —
врагу
не верил...

Няёмка робіцца за таго васьмігадовага хлопчыка, перажыванні якога праз дваццаць адзін год аўтар зрабіў такімі банальнымі.

Няёмка чытаць салодзенькае, безгустоўнае і пра маці, і пра бацькоўскую шапку, «прыгожа» прыдуманую драматычную мізансцэну: «Когда-то мать рукой дрожащей ее повесила рыдая...» І вось «она висит над тумбочкой» і «кровь еще видна на ней».

Нельга спекуліраваць пачуццямі дзеля прыгожага слоўца! Да іх неасцярожна дакрануцца нельга! Але аўтару што. Ён і Героя Савецкага Саюза Міхаіла Фёдаравіча Сільніцкага зрабіў сваім сябрам: «Где же Миша Сильницкий, с которым, бывало, мы играли в лапту, веселились да слёз...», хоць аўтару было ўсяго шэсць гадоў, калі пайшоў на вайну Міхаіл Сільніцкі!

Сярэдне-арыфметычнае мысленне, безгустоўнасць, гладкапіс, якім падмяняюцца пачуцці і майстэрства — аб гэтым ужо нельга гаварыць спакойна. Калі паэзія ператвараецца ў адыходны промысел, яна гіне.

У П. Макаля — тое-сёе для верша «Помнік», у Б. Спрынчана — для «Першай дэталі», у А. Шасцінскага — для «Партрэта», так і складаецца ў М. Ганчарова радок за радком. У паспешлівасці аўтар нават у самога сябе перахапіў. Прыдумаў прыгожа аб Краснай плошчы, што «она на всей планете гордо лежит, как орден на груди». І тут жа перакроіў вобраз для наступнага верша — «Наша вуліца»: «По ней с победою герои шли. До блеска отшлифована ногами, лежит, как лента, на груди земли».

Ды, зрэшты, і няма патрэбы вышукваць «першакрыніцы». Не растлумачваць жа, што і плагіят — гэта таксама дрэнна.

«Тыповае» вершаскладанне тым і характэрна, што ўвесь паэтычны антураж тут узаемна замяняемы, увесь строй думак не выходзіць за допускі стандарту.

З тыпавых дэталей добра будаваць сучасныя дамы — гэта дасягненне інжынернай думкі. Вершаў такім жа спосабам не зробіш, — гэта галіна індывідуальнай творчасці. Тут усё, што ўжо было, — дрэнна, нават Пушкіна паўтараць нельга. У кожнага свой шлях.

Адзін ідзе ў паэзію, бо хоча расказаць людзям тое, чаго не ў сілах стрымаць у сабе, бо апанаваны думкамі, пачуццямі, адкрыццямі.

Бывае і інакш. Паспрабаваў зрыфмаваць — нібы атрымалася. Склаў радкі — гатоў вершык. Гэта зусім не цяжка і даступна кожнаму пісьменнаму, варта толькі патрэніравацца. Пра што пісаць? Тэм многа, усё ясна, два ды два — чатыры, коні ядуць авёс, Волга ўпадае ў Каспійскае мора. І піша. І нават выдае. І ўжо ёсць нядобразычліўцы — а як жа! Літаратурныя ворагі! І даводзіцца дзяжурыць у калідорах.

Так ён і запомніўся — у калідоры.

Алег СУРСКІ.

Адрасавана маленькім

Апавяданне М. Ваданосава «Рачны госць» — цікавае ў сюжэтных адносінах. Займальна апавядае пісьменнік аб незвычайнай прыгодзе, якая здарылася з Сяргейкам на рацэ: яму і дзеду ўдалося выратаваць з кіпцюроў каршуна маленькую выдру. З тае пары і пачала гадавацца выдра ў людзей. Псіхалагічна абгрунтавана паказвае аўтар, як Сяргейка зусім выпадкова прыдумляе для звярка імя — Ціна. Без маралізатарства і дыдактыкі падаюцца і ўсе далейшыя здарэнні з выдрай: і як яна пасябравала з сабачкам Тузікам, і як пачала сама лавіць сабе рыбу. Цікавы раздзел «Як Ціна выратавала куранят».

Апісаныя аўтарам здарэнні з Сяргейкам і яго рачным госцем прыйдуцца да спадобы маленькім чытачам. Праўда, не варта было б у канцы кніжкі, калі выдра назаўсёды пакідае людзей і плыве да сваёй сям'і, выклікаць у дзяцей спагадлівую слязу: «...на вачах у хлопчыка паказаліся слёзы...»

І вельмі прыкра, калі цікавая гісторыя расказана аўтарам паспешліва, з моўнымі хібамі. Сустракаюцца сказы, якія рэжуць вуха нязграбнасцю. Вось прыклады, узятыя з шостай старонкі: «І тут сабачка, які ўсё гэта бачыў, вырашыў расквітацца з Цінай»; «Тузік рыхтаваўся да рашаючай атакі. Але атакі не атрымалася». Яшчэ праз старонку чытаем: «Ён (Тузік) звыкся са сваім становішчам забытага і, здавалася, перастаў, крыўдзіцца».

Часам М. Ваданосаў зусім неахайна ставіцца да слова, і атрымоўваецца амаль парадаксальны сказ: «Глянуў Сяргейка на ваду і ўсміхнуўся: ля зялёнай травіны ён убачыў прыплюснутую галаву, а на ёй — вочы, нос і вушы». Ці нельга было прасцей і выразней напісаць пра тое, як выдра плавае ў рацэ? Нібы папраўляючы самога сябе, аўтар прымушае старога дзеда «ўдакладніць» абставіны: «У яе вушы, вочы і нос на адным узроўні расположаны, бачыш?» Толькі не верыцца, каб дзед размаўляў з унукам такой сухой, нежывой мовай.

Э. КАРПАЧОЎ.

Коратка

□ Работнікі мінскага кінатэатра «Цэнтральны» наладзілі выпуск вуснага часопіса «Навіны мастацтва». Днямі наведвальнікі кінатэтра праслухалі першую старонку часопіса — перад гледачамі выступіў мастацтвазнаўца П. Нікіфараў. Ён расказаў аб развіцці беларускага выяўленчага мастацтва, аб новых работах жывапісцаў.

□ У Крупскім раённым Доме культуры адбылася сустрэча членаў літаратурнага аб'яднання пры раённай газеце «Зара камунізма» з моладдзю раённага цэнтра. Настаўнік Абчугскай сярэдняй школы І. Рабкоў, вучаніца 10 класа Крупскай сярэдняй школы № 2 Валя Круцікава, рабочы міжкалгасбуда І. Шашок, супрацоўнікі раённай газеты А. Гурко і М. Пацёмкін, дзіцячы пісьменнік І. Шуцько прачыталі свае новыя творы.

Беларускі дзяржаўны

КАЛІ ЛЕКЦЫЯ НЕЦІКАВАЯ.

ДА 80-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

СЛОВЫ ЛЮБВІ І ЎДЗЯЧНАСЦІ

Розныя почыркі, розныя думкі і характары. І разам з тым адны пачуцці, адзін настрой. «Мы вельмі рады, што на нашай роднай зямлі жыў і працаваў такі выдатны чалавек», —словы гэтыя, сказаныя васьмікласнікамі 67-й школы горада Мінска,— шчырае прызнанне наведвальнікаў Літаратурнага музея Янкі Купалы.

Ганарацца беларусы сваім слаўным земляком. Любяць яго творы, даражаць памяццю песняра. Ахвотна прыходзяць яны ў музей паэта, каб бліжэй пазнаць яго неспакойнае сэрца, прайсціся сцежкамі яго цудоўнага жыцця.

«Вельмі вялікую карысць прынесла нам гэтае наведванне. Многа цікавага даведаліся мы пра нашага беларускага паэта»,— пішуць студэнткі педагагічнага інстытута імя М. Горкага. «Шмат новых уражанняў выносяць» адсюль многія-многія наведвальнікі.

Школьнікам і настаўнікам матэрыялы музея памагаюць у вучобе і працы. «Агляд экспазіцыі,— піша І. Корзун з горада Старыя Дарогі,— памог мне ў сэнсе ўзбагачэння маіх ведаў аб беларускім песняру — Янку Купалу. Многае я змагу выкарыстаць у сваёй практычнай рабоце настаўніка беларускай мовы і літаратуры ў школе...»

Многа такіх запісаў у кнізе водгукаў музея. Жыццё і творчасць народнага паэта з'яўляецца ўзорам нястомнага служэння праўдзе і працоўнаму люду, узорам штодзённай руплівасці і клопатаў, нязгаснай любві да роднага краю.

«Мы з вялікай цікавасцю агледзелі Літаратурны музей Янкі Купалы. Тут мы атрымалі поўнае ўяўленне аб дзейнасці вялікага беларускага паэта. Нам асабліва спадабалася ў музеі тая беражлівасць, з якой захоўваецца ўсё тое, што гаворыць аб жыцці і дзейнасці паэта. Музей робіць уражанне помніка, вартага народнага песняра і вялікага чалавека»,— так пішуць аб купалаўскім музеі журналісты з Таджыкістана Сарокіна і Глухоўскі.

«Стварэнне музея Янкі Купалы,— адзначае ўкраінец Бабчанка,— вялікі ўклад у скарбніцу літаратуры і мастацтва Беларусі».

Такія думкі выказваюць шмат якія госці. Вось што запісаў у кнізе водгукаў член-карэспандэнт АН СССР прафесар П. Беркаў пасля наведання музея са сваім калегам, прафесарам Ленінградскага універсітэта І. Яроміным:

«З жывейшай цікавасцю і шчырай радасцю пазнаёміўся я ў час свайго кароткага знаходжання ў Мінску з Літаратурным музеем Янкі Купалы. У адрозненне ад бачаных мною многіх мемарыяльных музеяў і ў нас, і на Захадзе, дзе пануе звычайна халодная і строгая афіцыйнасць, музей Янкі Купалы не проста ўражае сваёй задушэўнасцю і сціплай прастатой, але і хвалюе цёплай атмасферай, якой прасякнута ўся экспазіцыя...»

Асабліва цікава чытаць уражанні-ўспаміны людзей, якія асабіста ведалі народнага паэта і яго верную памочніцу Уладзіславу Францаўну Луцэвіч.

«Мне выпала шчасце быць добра знаёмым з Я. Купалам і Купаліхай (так мы называлі яго жонку). Я працаваў і жыў у Мінску з 1918 па 1928 гг. Быў настаўнікам, і ўся творчасць Я. Купалы мне, як выхадцу з беднай сялянскай сям'і (м. Пясочнае, Капыльскага раёна), была дарагая і блізкая. У час польскай акупацыі г. Мінска ў адной з беларускіх школ тайком наладжваліся чытанні твораў Я. Купалы. На такіх чытаннях бываў і Я. Купала з жонкай, чытаў свае вершы...»—гаворыць доктар сельскагаспадарчых навук С. Кот, які жыве цяпер у Маскве.

«Я асабіста ведаў Івана Дамінікавіча,— успамінае В. Зубараў. —Калі аглядаў музей, зноў паўсталі незабыўныя сустрэчы з Купалам у 1938 годзе на дачы ў Ляўках, яго наведванне да нас у авіяцыйны полк, абед з лётчыкамі і яго цёплыя словы аб лётчыках. Я тады быў камісарам авіяцыйнага палка. У цяперашні час — пенсіянер».

Многа розных людзей прыходзіць у Літаратурны музей народнага паэта. Многа цёплых запісаў пакідаюць яны ў кнізе водгукаў. Шчырыя словы любві і ўдзячнасці да Янкі Купалы сведчаць аб тым, што, як пішуць інспектары Бялыніцкага райана Кубліцкі і Серыкаў, паэт «быў і назаўсёды застанецца вялікім гусляром беларускага народа».

І. КУРБЕКА.

З КРЭЙДАЙ У РУКАХ

Дырэктар Глыбоцкага раённага Дома культуры тав. Харытановіч папрасіў мяне выступіць перад слухачамі універсітэта культуры. Адмовіцца ад выступлення было няёмка, і я даў згоду.

Чытаць байкі і вершы я магу. А лектар з мяне, уласна кажучы, ніякі. Таму ўзнікла пытанне: што ж я буду гаварыць людзям? Абмежавацца адным чытаннем баек было нельга. На адну байку пойдзе дзве-тры мінуты. Каб заняць дзве акадэмічныя гадзіны, па сорак пяць мінут, трэба прачытаць дзевяноста баек. Тут слухачоў давядзеш да такога стану, што яны потым будуць адварочвацца, як толькі ім нагадаеш пра байку.

Я «ўдарыў чалом» перад пісьменнікамі Рыгорам Няхаем і Пятром Прыходзькам: «Падтрымайце, браткі!» І яны падтрымалі.

Едзем у аўтобусе Мінск—Глыбокае. Жартуем, смяёмся. А ў мяне на душы неспакойна. Рыгор Няхай, вядома, будзе чытаць свой «Вялікі мой і Ціхі акіян» і яму будуць апладзіраваць, Пятро Прыходзька грамавым голасам — «Дзе прайшлі салдаты з нашай стараны...» і яго таксама ўзнагародзяць выбухам апладысментаў. А што скажа мастак «Вожыка» Анатоль Валянцінавіч Волкаў, які едзе разам з намі, запрошаны мною на гэта выступленне?

Але мае хваляванні былі дарэмнымі. Калі ва ўступным слове я сказаў, што з намі прыехаў Анатоль Валянцінавіч, па зале пракаціўся гул. Слухачы ведалі Волкава. Сваё выступленне ён пачаў з таго, што разам з Харытановічам выцягнуў з-за сцэны звычайную вучнёўскую дошку, узброіўся крэйдай і мокрай анучкай.

І пачаў гаварыць. Ды не толькі гаварыць, а і паказваць. Ён расказаў, з чаго карыкатура пачынаецца і чым канчаецца. Чаму яна бывае смешная і чаму не смешная. «Вось, — кажа,—мы малюем бюракрата. Чым падкрэсліць ягоныя бюракратычныя якасці? Не заўсёды бюракраты бываюць тоўстыя, пузатыя. Можна сустрэць і тонкага. Але ж нельга намаляваць звычайнага чалавека і падпісаць, што гэта — бюракрат. Трэба надаць яму нейкую бюракратычную рысу. Тады мы ягонае вуха, да якога ён прыкладае тэлефонную трубку, малюем вялікім. Ён жа з людзьмі не размаўляе, кіруе толькі па тэлефоне. Вось вуха ў яго і вырасла».

Пры гэтым Волкаў малюе крэйдай на дошцы. У зале рогат. «Але, — кажа ён, — малюючы і тоўстага, і тонкага, таксама да дробязей трэба ўлічваць іхнія асаблівасці. Калі чалавек тоўсты, то ў яго не толькі жывот, а і ногі тоўстыя. І пальцы на руках у такога чалавека таксама тоўсценькія, накшталт сасісак».

На дошцы з'яўляецца рука з сасісачнымі пальцамі.

Волкаў расказвае і паказвае, як у карыкатуры падкрэсліваюцца характэрныя рысы злодзея, хапугі, абібока, лайдака, падхаліма, п'яніцы і іншых «герояў», над якімі Анатоль Валянцінавіч досыць папрацаваў як майстар сатырычнага цэха.

У заключэнне свайго выступлення Анатоль Валянцінавіч расказаў і паказаў, як ён стварыў Васю Вясёлкіна для дзіцячага часопіса «Вясёлка». Гэты добры хлопец з хітрымі вясёлымі вочкамі, у нацыянальным беларускім адзенні, з нумара ў нумар у розных нечаканых сітуацыях з'яўляецца на старонках «Вясёлкі». Ён ужо запомніўся маленькім чытачам. Пройдзе яшчэ некаторы час, і Вася Вясёлкін прыжывецца ў Беларусі пастаянным героем дзіцячых часопісаў і кніжак, як прыжыўся на Украіне вядомы ўсім Барвінак.

Калі скончыўся вечар, паўтарылася звычайнае. Нас абступілі чытачы з нашымі кніжкамі, патрабуючы аўтографаў.

У Анатоля Волкава, як і ў многіх іншых нашых мастакоў, сваіх кніжак няма. Беларускае дзяржаўнае выдавецтва чамусьці не лічыць патрэбным выдаваць альбомы нашых мастакоў. Таму Анатолю Валянцінавічу не было чаго падпісваць. Але і ён не застаўся без працы. Да Волкава падыйшоў сакратар Глыбоцкага райкома партыі Пётр Яфімавіч Рубіс, падзякаваў яму за добрае, цікавае выступленне і папрасіў намаляваць што-небудзь на маёй кніжцы, якую я перад гэтым яму падпісаў. Так далей і пайшло. Усе, хто атрымоўваў наш аўтограф, спяшаліся да Анатоля Валянцінавіча. І ён маляваў, маляваў, маляваў...

У гасцініцы Анатоль Валянцінавіч доўга не мог заснуць, хваляваўся.

— Гэта, — казаў ён, — першы мой вопыт выступлення перад людзьмі з крэйдай у руках. Я і раней выступаў, але толькі расказваў, а не паказваў і заўсёды адчуваў, што нечага ў маіх выступленнях не хапае. А зараз, бачыце, што атрымалася.

Назаўтра старшыня калгаса «Парыжская камуна» Павел Якаўлевіч Сырамаха запрасіў нас сустрэцца з калгаснікамі. Сустрэча прайшла ў тым жа плане. І зноў выступленне Анатоля Валянцінавіча мела вялікі поспех.

Гэтыя два выступленні пераканалі Анатоля Валянцінавіча, што мастакі, асабліва карыкатурысты, павінны выступаць на вечарах толькі з крэйдай у руках. З нашымі меркаваннямі згадзіліся і ў рэдакцыі часопіса «Вожык», калі мы расказалі аб выступленнях у Глыбокім.

Рэдакцыя «Вожыка» штогод праводзіць не менш дзвюх канферэнцый чытачоў. Сустракацца з чытачамі супрацоўнікі рэдакцыі выязджалі ў Мазыр, Лоеў, Горкі, Ліду, Відзы, Езярышча, наладжвалі сустрэчы на аўтазаводзе, на фабрыцы імя Калініна ў Мінску. Разам з пісьменнікамі ўдзел у сустрэчах прымалі і мастакі Анатоль Волкаў, Валянцін Цілановіч, Сяргей Раманаў, Мікола Гурло, Рыгор Грамыка і іншыя. Пасля ўступнага слова рэдактара Паўла Кавалёва, у якім ён расказваў аб рабоце рэдакцыі, выступалі пісьменнікі з чытаннем сваіх твораў. Выступалі на такіх сустрэчах і мастакі. Але яны толькі гаварылі, а не паказвалі. І ў гэтым была памылка. Кожны павінен дзейнічаць сваёй асноўнай зброяй. Калі на ўзбраенні пісьменніка вострае слова, то зброя мастака — аловак, вугаль, пэндзаль, крэйда. І з гэтай зброяй ён павінен ісці да народа.

Пры сваіх далейшых сустрэчах з чытачамі рэдакцыя часопіса «Вожык» цвёрда вырашыла арганізоўваць выступленні мастакоў толькі з крэйдай у руках.

Уладзімір КОРБАН.

АД ВЁСКІ ДА ВЁСКІ

Да сустрэчы з ім мне яго партрэт уяўляўся іншым. Здавалася, што гэты чалавек будзе ў камбінезоне ці ватоўцы, прапахлай бензінам, з няголеным тварам і сярдзітым поглядам стомленых вачэй.

Але я памыліўся. У яго гладка прычэсаныя валасы і крыху задуменныя, са свавольнай іскрынкай, карыя вочы. Яны глядзяць на чалавека адкрыта і добразычліва.

Мы сядзелі насупраць адзін аднаго за сталом загадчыка Крупскага раённага аддзела культуры. Дзверы невялікага пакойчыка бухгалтэрыі амаль не зачыняліся. Адзін за адным сюды ішлі матарысты, кінамеханікі, касіры стацыянараў, каб зрабіць справаздачу за месяц або атрымаць новы фільм. Праз няшчыльна прычыненыя дзверы да нас даляталі галасы:

— У цябе колькі?

— Сто дваццаць сем.

— Загнуў, калега.

— Не верыш—паглядзі... Вось...

Мой субяседнік ледзь прыкметна ўсміхаецца. Яму прыемна слухаць гэтыя кароткія рапарты. Бо ён, як ніхто іншы, добра ведае, якая напружаная праца многіх людзей тоіцца за гэтымі лічбамі, што значыць выканаць план на 120 і больш працэнтаў.

— Апошні дзень кожнага месяца для нас, кінамеханікаў, асаблівы дзень, — задуменна гаворыць Генадзь Антонавіч. — У гэты дзень падводзяцца вынікі работы за месяц. Хлопцы нашы—народ здольны, працавіты. Адным словам, добрыя.

— Вось я і хачу напісаць пра вас, Генадзь Антонавіч, — кажу я.

— Пра мяне? — крыху здзіўлена пытае ён. — Не варта. Я ж не даяр, не свінар і не токар-рацыяналізатар. Прызнацца, — усміхаецца ён, — калі вас вельмі цікавіць, магу расказаць, як мы жывём і працуем.

І расказаў.

У пачатку гутаркі мяне ўразіла адна біяграфічная дэталь: чалавек працуе на кінаперасоўцы больш за чатырнаццаць гадоў. Не ведаю, як для іншых прафесій, а для гэтай я лічу такі працоўны стаж даволі вялікім. Чатырнаццаць год бадзяння з кінаперасоўкай па раёне вытрымае не кожны. Звычайна на перасоўках працуюць юнакі дапрызыўнага ўзросту. А пасля дэмабілізацыі з арміі яны не вяртаюцца на гэтую работу, шукаюць больш «сталай».

— Заўсёды ў камандзіроўцы,— смяецца Генадзь Антонавіч. — Больш аднаго дня на тыдзень дома не бываеш.

Не, ён не скардзіцца на свой лёс. Бо цвёрда ўпэўнены, што інакш і не можа быць, бо інакш і не ўяўляў сваю будучую работу, калі паступаў на курсы кінамеханікаў у тыя пасляваенныя гады.

Першае і самае галоўнае, што адрознівае Ясінскага ад некаторых яго калег, — гэта прызванне. Генадзь Антонавіч сам добра не ведае, калі яно выявілася ў яго. Можа тады, калі васьмігадовым хлопчыкам упершыню ўбачыў гукавы фільм.

А можа тады прыйшло прызванне да будучага кінамеханіка, калі ён, паранены салдат сапёрнага батальёна, узрушаны і вясёлы пасля прагляду «Чапаева», вяртаўся на мыліцах у палатку вайсковага шпіталя.

Генадзю Антонавічу ёсць што ўспомніць са свайго жыцця. Асобныя моманты, як дзівосныя кадры кінастужкі, ён ніколі не забудзе...

Першая пасляваенная зіма. Занесеная снегам лясная дарога. Па ёй, грузнучы ў гурбах, прабіраецца падвода. На санях хлопец у вайсковым бушлаце і кірзавых ботах. Час ад часу ён кідае лейцы і трэ салдацкімі рукавіцамі левую нагу. Пасля злазіць з саней і, кульгаючы, бяжыць следам. Сані выязджаюць з лесу, паварочваюць направа і праз нейкі момант спыняюцца ля невялікага будынка са сцягам на даху і шыльдай над дзвярыма.

— Першы ў жыцці фільм я паказваў у даволі вялікай зямлянцы. Народу набілася бітком. Больш сямі год людзі не бачылі кіно.

Пакуль кінамеханік устанаўліваў апаратуру, каля зямлянкі сабраўся даволі вялікі натоўп. Стаўшы ля ўваходу, хлопец пачаў прадаваць білеты. Доўга корпаючыся ў кішэнях, мужчыны даставалі адтуль пакамечаныя рублі і працягвалі іх «кіншчыку». Потым, прыгнуўшы галовы, каб не зачапіцца за вушак, спускаліся ў зямлянку. Калі амаль усе прысутныя купілі білеты, Генадзь убачыў трох жанчын, што стаялі воддаль. Яны нерашуча пераступалі з нагі на нагу, раз-пораз пазіралі ў бок механіка і сарамліва ўсміхаліся.

— А вы, бабкі, чаму не заходзіце? — спытаў кінамеханік.

— Мы б, вядома, зайшлі,—адказала адна з іх, больш храбрэйшая, — калі б узяў за білет вось гэта...

Жаночая рука хуценька нырнула ў кішэню і дастала адтуль некалькі сырых бульбін.

— Грошай няма, — ціха ўздыхнула жанчына...

— Нічога не зробіш, прыйшлося пусціць іх дарма, — расказвае Ясінскі. — Калі закончыўся сеанс, я падышоў да іх і спытаўся, ці спадабаўся фільм.

«Вельмі, — шчыра адказалі яны. — Дзякуй вам».

Так, яны былі шчаслівыя. І я быў шчаслівы, што прынёс людзям хоць маленькую радасць у тую цяжкую часіну. Мусіць, тады я паверыў у найвялікшую сілу кінамастацтва. Тады я пераканаўся, што яно не забава, а яно патрэбна людзям, як хлеб, як паветра.

Генадзь Антонавіч некаторы час задуменна маўчыць, потым рэзка ўзнімае галаву, ажыўляецца.

— А ведаеце, я з-за гэтай людской радасці і працую кінафікатарам, люблю гэту працу. А так бы кінуў, знайшоў бы іншую. І яшчэ вам скажу, я вельмі люблю сельскага кінагледача. Прыязджаючы ў вёску, я адчуваю сябе нейкім казачным чарадзеем, які нясе людзям святло. Для сельскіх гледачоў добрая карціна—сапраўднае свята. Глядач ідзе ў клуб, як на нейкую ўрачыстасць.

Памятаю, пасля паказу «Лёсу чалавека» на наступны дзень амаль уся вёска віталася пры сустрэчы са мной. Аж няёмка было. Быццам не Бандарчук, а я выконваў галоўную ролю Андрэя Сакалова.

Шкада, што такія фільмы ў апошні час рэдка з'яўляюцца на экране. Іншы раз бывае крыўдна і няёмка, калі глядач пакідае залу незадаволены. Адчуваеш, нібы ты яго ашукаў.

Для многіх маладых кінамеханікаў доўгі час было загадкай: якім чынам Ясінскі ўмудраецца сабраць шырокую аўдыторыю гледачоў не толькі на цікавы, але і на даволі пасрэдны фільм. Як яму гэта ўдаецца?

— Мне здаецца, што дрэнна, калі кінамеханік робіцца кінапракатчыкам, — гаворыць Ясінскі.— Ад яго патрабуецца значна больш. Ён павінен быць у нейкай ступені і лектарам і арганізатарам. Нам, перасоўнікам, іншы раз асабліва цяжка арганізоўваць сеансы. Прыехаў у вёску не ў час, спазніўся — не збярэш людзей. Транспарт жа ў нас выпадковы, калгасы выдзяляюць яго, калі захочуць.

Ясінскаму ўспамінаецца такі выпадак. У той дзень яму трэба было дабрацца з Шэйкі ў Май. Прыйшоў да брыгадзіра прасіць падводу — няма свабодных. Увесь транспарт у полі. Што рабіць? Зрываецца сеанс у вёсцы Май. Там ужо вывешана рэклама. Акрамя таго, прызначаны час дэманстрацыі фільма.

Палавіну дарогі прыйшлося самому несці апаратуру. Пакуль не дагнаў выпадковы матацыкл, які ішоў у Май.

Пасля гэтага выпадку ў Генадзя Антонавіча ўзнікла думка набыць уласны матацыкл. Ён купіў новенькі «М-72». Калі, гружаны апаратурай, матацыкл пачаў насіцца па сельскіх дарогах раёна, у аддзеле культуры занепакоіліся:

— Паб'е апаратуру Ясінскі!

Прыйшлося Генадзю Антонавічу даказваць, што нічога дрэннага не здарыцца. А калі аднойчы Ясінскі ўмудрыўся пагрузіць на свой транспарт перасоўную электрастанцыю, кінамеханікі ахнулі:

— З глузду з'ехаў чалавек.

— Апаратуру не пабіў, а вось матацыкл раней тэрміну выйшаў са строю. У час адпачынку трэба будзе рамантаваць. — Ясінскі глянуў у акно. — Вы ведаеце, у апошні час у мяне цікавы «канкурэнт» аб'явіўся. І я рады яму. У вёсках, што абслугоўвае мая перасоўка, паявіліся тэлевізары. Цяпер мне, перад тым, як ехаць па новую карціну ў Крупкі, прыходзіцца заглядаць у праграму тэлевізійных перадач.

Генадзь Антонавіч глянуў на гадзіннік.

— Прабачце, мне пара.

Затым падняў тэлефонную трубку:

— Мне — станцыю... Скажыце, з Калініна не прыходзілі машыны па ўгнаенне?.. Трактар ёсць?.. Тым лепш... Дзякую.

Праз гадзіну, чакаючы аўтобус на прыпынку, я ўбачыў трактар з прычэпам, які збочыў з магістралі на палявую дарогу. У кузаве сядзеў чалавек. Гэта быў Генадзь Антонавіч.

І. ДАШЧЫНСКІ.

— ХЛУСІШ! ДАЛЕЙ НЕ ПАПАЎЗЕШ!

Мал. Ул. БАРАНОЎСКАГА.

Беларускі дзяржаўны

ДЗЯВОЧЫЯ САКРЭТЫ.

З ГЛЫБІНІ СТАГОДДЗЯЎ

У час фальклорнай экспедыцыі Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР старшы навуковы супрацоўнік К. Кабашнікаў запісаў ад былога батлеечніка, 70-гадовага пенсіянера Сямёна Васільевіча Дудара, які жыве ў вёсцы Бялевічы, Слуцкага раёна, тэкст народнай драмы «Цар Максіміліян» і тэкст батлеечнага паказу.

— Калі я яшчэ быў хлапчуком, — успамінае С. Дудар,— я вельмі любіў глядзець пастаноўку «Цара Максіміляна», якую ставілі ў Слуцку і ў бліжэйшых вёсках у 1902—1904 гадах. Я вывучыў увесь тэкст і, калі падрос, арганізаваў са сваіх хлопцаў трупу, і мы ставілі гэтую п'есу ў час навагодніх свят. І вось цяпер, пад старасць, сабраліся мы, былыя ўдзельнікі спектакля (нас засталося трое), арганізавалі маладзейшых аднавяскоўцаў і аднавілі пастаноўку «Цара Максіміляна» ў сваім клубе.

Народная драма «Цар Максіміліян» прыйшла ў Беларусь з Расіі. Асноўныя матывы ў сюжэце драмы літаратурнага паходжання і вытокамі іх з'яўляюцца хутчэй за ўсё школьныя драмы першай паловы XVIII ст. Аднак, народ выкарыстаў гэтыя літаратурныя матывы па-свойму і стварыў народную драму аб цары-дэспаце. Асноўная ідэйная накіраванасць драмы — гэта пратэст народа супраць жорсткіх правіцеляў, якія не клапоцяцца аб сваім народзе. У Беларусі і на Украіне канфлікт паміж Максіміліянам і яго сынам Адольфам гучаў востра яшчэ і таму, што народ атоесамліваў Максіміліяна з ненавіснымі яму прадстаўнікамі каталіцкай царквы. Аднак, вялікую папулярнасць драмы ў Беларусі трэба тлумачыць і тым, што ў ёй цар Максіміліян праследуе свайго сына Адольфа з-за яго знаёмства з «разбойнікамі», г. зн. з бунтарамі супраць прыгнятальнікаў. У запісе, зробленым навуковым супрацоўнікам М. Грынблатам у вёсцы Веткі Хоцімскага раёна Магілёўскай вобласці ад калгасніка С. Саўчанкі, зазначаецца, што на пытанне Максіміліяна, дзе быў яго сын, Адольф адказвае:

На вольнай рэчцы шляўся,
з рознымі разбойнікамі знаўся,
на розныя языкі песні
навучаўся.

А ў тэксце, які ў 1923 г. запісалі па народных варыянтах у Рэчыцкім раёне А. Рэмізаў і М. Міцкевіч, Адольф адказвае бацьку, што ён не толькі знаўся з разбойнікамі, але і кіраваў імі:

Па Бярозе, па Дняпры,
Па Нёману вандраваў,
Ды разбойнікамі кіраваў.

Пачынаючы з XVI ст., у Беларусі пачаў развівацца народны лялечны тэатр — батлейка. Не было ні адной вёскі, дзе б ні паказвалі батлеечнікі цікавейшыя сцэнкі з навакольнага жыцця. Больш дваццаці такіх сцэнак з удзелам 40 персанажаў запісана дарэвалюцыйнымі і сучаснымі беларускімі фалькларыстамі і этнографамі.

Папулярнасць батлейкі ў народзе была настолькі вялікай, што яшчэ і сёння ў час фальклорных экспедыцый іншы раз удаецца адшукаць былых батлеечнікаў, якія добра памятаюць тэксты сваіх паказаў. Двух батлеечнікаў нядаўна ўдалося выявіць мне. Галоўным героем батлеечных сцэнак быў беларускі мужык, які трапляў у розныя цяжкія становішчы, але заўсёды ставіў у тупік пана, распраўляўся самавольна з карчмаром за яго ашуканствы, мог вылечыць лепш за доктара розныя хваробы, а што датычыць кемлівасці, дык тут не саступаў нават самому чорту. Найбольш папулярнай з'яўлялася сцэнка «Мужык Мацей, яго жонка Уляна і доктар».

Арганізатар пастаноўкі «Цара Максіміляна» С. Дудар быў адначасова і батлеечнікам.

Па просьбе Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР С. Дудар аднавіў сваю батлейку з 25 лялькамі-персанажамі і перадаў іх інстытуту. Асноўныя персанажы батлейкі С. Дудара: сельскі староста з жонкаю, купец з купчыхаю, старац, падпаручнік польскі з пані, рускі марскі афіцэр з пані, разбойнік, смерць, чорт, баба Уляна і танцоры. У батлейцы Дудара замест Мацея выступае Сцяпан, жонка яго не Уляна, а Таццяна, аднак змест застаецца нязменным. Высмейваецца тут мужык, які аб'еўся кашы і не можа сапці, а таксама доктар-шарлатан, які думаў аб тым, каб як-небудзь вырваць больш грошай. Найбольш цікавай была сцэнка, калі выступаў шляхціц-элегант, у якога на шыі чатыры хусткі, а ў кішэні зусім пуста. Батлеечны элегант быў папярэднікам Быкоўскага, вобраз якога стварыў Янка Купала ў камедыі «Паўлінка». Народны тэатр быў той жыватворнай глебай, з якой вырас прафесіянальны беларускі тэатр.

С. МІСКО.

З далёкіх падарожжаў

БЕДНАСЦЬ ПРЫ БАГАЦЦІ

Валянцін ЗУБ

Лівія — краіна па тэрыторыі (1 760 тысяч кв. км) у многа разоў большая, чым Туніс (напомнім, што Туніс займае толькі 125 тысяч кв. км), а насельніцтва там усяго адзін мільён дзвесце тысяч чалавек—амаль у тры разы менш, чым у Тунісе. Але гэта дзіўна толькі на першы погляд. Калі ж улічыць, што 98 працэнтаў плошчы Лівіі займае пустыня і паўпустыня, то ўсё становіцца зразумелым. Прычым лівійская пустыня вельмі лютая, над ёй шугаюць вятры. І калі яны дзьмуць, то засыпаюць усё: шасэйныя дарогі, вярблюджыя сцежкі, караваны, што праходзяць у гэты час праз пустыню. А трэба сказаць, што асноўная дарога, якая звязвае ўзбярэжжа з глыбіннымі раёнамі краіны,— гэта караванныя сцежкі, а галоўны від транспарту — вярблюд.

Вятры насыпаюць барханы вышынёй да 300 метраў. Таму ўздоўж дарог на пэўнай адлегласці, як у нас кіламетравыя слупы, насыпаны кучы камення. Па гэтых кучах падарожнікі шукаюць дарогу пасля чарговай пясчанай завірухі. Пачэсны абавязак кожнага падарожніка пакласці і свой камень у адну з такіх куч. Зрабіць якія-небудзь пасадкі для аховы дарогі ад заносаў немагчыма, бо клімат такі сухі, што не выпадае нават расы. А рэдкія дажджы не заўсёды даходзяць да зямлі, часцей за ўсё вільгаць выпарваецца ў паветры.

Цікава, што мясцовае насельніцтва, якое жыве ў аазісах, не вельмі і радуецца дажджу. Мясцовыя людзі лічаць, што дождж толькі парушае вадзяное жыўленне раслін, якія прыстасаваліся здабываць вільгаць з глебы. Таму ў Лівіі і прыказка такая ёсць: «Вада дажджоў — мёртвая, вада глебы — жывая». Апрача таго, дажджы, асабліва ліўні, прыносяць шкоду глінабітным пабудовам, бо гліна, з якой яны зроблены, вельмі моцна насычана соллю, а дажджы вымываюць соль і тым самым разбураюць жытло і гаспадарчыя будынiны.

Нельга пазайздросціць і падарожнікам, якіх застае ў дарозе пясчаная бура. Пясок такі драбнюткі, што ад яго нідзе не ўхаваешся. Ён пранікае ў поры скуры і скура трэскаецца, у роце ўсё гарыць ад смагі, моцна баліць галава. Нарадзіўшыся ў пустынях, пясчаныя буры часта дасягаюць нават узбярэжжа. Тады пясок і пыл тоўстым пластам засыпае дамы і вуліцы гарадоў, палубы караблёў, лісце дрэў. Усё знікае ў пясчаным тумане.

Але як ні намагаецца пустыня знішчыць усё жывое, гэта ёй не ўдаецца. У лівійскіх пустынях усё ж ёсць раслліннасць. Там расце тамарыск. Гэтае дрэва не мае лісця. Чаму прырода зрабіла яго такім, зразумець няцяжка—каб як мага меншай была паверхня ў расліны і таму як мага менш выпарвалася вады.

Асноўная маса насельніцтва (95 працэнтаў) жыве на вузкай паласе ўздоўж Міжземнага мора, дзе найбольш спрыяльныя ўмовы для жыцця. І толькі пяць працэнтаў жыве ў глыбіні лівійскіх пустынь, у рэдкіх аазісах. Найбольш значныя з іх — Брак, Себха, Мурзук, Гат, Гадамес, Куфра, Джофра і іншыя. Каля 40 працэнтаў насельніцтва Лівіі вядзе качавое жыццё і толькі ў аазісах знаходзіць усё патрэбнае для сябе: адзенне, абутак, посуд і іншыя рэчы.

Мы былі ў адным з такіх аазісаў, і самае каларытнае, што там убачылі, гэта — рынак. Качэўнікі, як правіла, прыязджаюць на рынак на вярблюдах, таму тут іх многа і маладых і старых, і высокіх і крыху ніжэйшых, аднагорбых і двугорбых «караблёў пустыні». Нездарма ў Лівіі нацыянальнай эмблемай—як у Францыі Эйфелева вежа, а ў Галандыі вятрак — з'яўляецца вярблюд, на якім, уважліва ўглядаючыся ў далячынь, сядзіць чалавек. Каля вярблюдаў стаялі і хадзілі загарэлыя худыя людзі ў белых бурнусах. Тут жа проста на зямлі сядзелі прадаўцы рознага тавару, парасклaдаўшы і паразвешваўшы вакол сябе яркія, стракатыя нацыянальныя ўборы.

* * *

Лівія атрымала незалежнасць у 1951 годзе. У гэтым ёй дапамог Савецкі Саюз, бо заходнія дзяржавы хацелі падзяліць краіну на тры самастойныя правінцыі. Дату сваёй незалежнасці лівійскі народ заўсёды адзначае як вялікае свята. Мы пасылалі з Лівіі пісьмы з маркамі, на якіх былі намаляваны рукі, што рвуць ланцугі. Такія маркі былі выпушчаны да дзесяцігоддзя Дня незалежнасці.

Прыкладна да 1943 года ў Лівіі гаспадарылі італьянцы. Потым туды прыйшлі англічане і, трэба сказаць, Лівія досыць хутка «абанглічанілася». Гэта відаць хаця б з таго, што другая мова пасля арабскай у Лівіі англійская, як у Тунісе—французская. Краіна ўвайшла ў стэрлінгавую зону і нацыянальнай грашовай адзінкай стаў лівійскі фунт, раўнацэнны англійскаму фунту. Пяцьдзесят працэнтаў знешняга гандлю знаходзіцца ў руках англічан. У Трыпалі знаходзіцца буйнейшы англійскі банк — «Барклэйз бэнк». Выкладанне ў Лівійскім універсітэце вядзецца на англійскай мове. У сярэдніх школах вывучаюцца англійская, французская і італьянская мовы. Збіраюцца ўвесці выкладанне рускай мовы. Ва ўсіх міністэрствах працуюць дарадцамі іншаземцы. Больш 40 экспертаў займаюцца дапамогай лівійцам, але вынікаў пакуль што ніякіх няма. Лівія як была самай беднай краінай Афрыкі, так і застаецца ёю. Сярэдні гадавы даход на душу насельніцтва там складае менш чым 10 лівійскіх фунтаў, а гэта адзін з самых нізкіх даходаў ва ўсім свеце.

У апошні час у Лівію вельмі актыўна пранікае амерыканскі капітал. У Кірэнаіцы знойдзены вялікія запасы нафты на невялікай глыбіні. Як крумкачы, накінуліся на гэтую нафту дзялкі з розных краін. І цяпер там працуе 20 іншаземных кампаній. Аднак першынство сярод іх пакуль што належыць амерыканскай нафтавай кампаніі «Эсо». Яна ўжо здабывае там больш як 12 мільёнаў тон нафты. Ад выручаных за нафту грошай толькі 10 працэнтаў ідзе лівійцам.

Такое становішча ў краіне склалася па той жа прычыне, што і ў Тунісе, — у выніку гаспадарання каланіялістаў. Хто б ні гаспадарыў — французы, італьянцы ці англічане — вынік адзін, спадчына адна: шматвяковая адсталасць, страшэнная галеча, амаль суцэльная непісьменнасць. Атрымаўшы незалежнасць, Лівія стала перад тым фактам, што ў яе амаль няма нацыянальных кадраў. Няма ніводнага інжынера, ёсць толькі некалькі настаўнікаў і сем урачоў. Вось і паспрабуй пасля гэтага не пайсці на паклон да тых жа каланіялістаў, паспрабуй адмовіцца ад іх паслуг у прамысловасці і сельскай гаспадарцы, не браць экспертаў.

Перад лівійцамі ў сучасны момант стаіць складаная задача — асвоіць былыя землі італьянскіх каланіялістаў. Справа ў тым, што калі Лівія была калоніяй Італіі, там жыло каля 220 тысяч італьянцаў. Цяпер жа іх засталося прыкладна 40 тысяч. І многія землі, што раней апрацоўваліся імі, ператварыліся ў абложныя. У італьянцаў былі трактары, сеялкі і іншыя сельскагаспадарчыя машыны, а ў лівійцаў ёсць вярблюд і саха. Зразумела, ім вельмі цяжка пры дапамозе такой дагістарычнай тэхнікі асвоіць усю прыгодную для апрацоўкі зямлю.

У Лівіі гарадоў вельмі мала. Асноўных два: Трыпалі і Бенгазі. Прычым, абодва з'яўляюцца сталіцамі. У Бенгазі знаходзіцца рэзідэнцыя караля, а ў Трыпалі — парламента. Аднак, па колькасці насельніцтва (у Трыпалі жыве 200 тыс. чалавек, у Бенгазі — 70 тыс.) і па пульсу жыцця Трыпалі бясспрэчна займае першае месца. Тут знаходзяцца ўсе іншаземныя пасольствы і місіі, а таксама міністэрствы і іншыя ўрадавыя ўстановы. Трыпалі — вельмі прыгожы горад. Прыгажосць яму надае ўжо само размяшчэнне. Ён раскінуўся на беразе марскога заліва, які мае выгляд падковы. Таму перад вамі відзён адразу ўвесь горад. Стромкія, шыракалістыя пальмы на вуліцах таксама вельмі яго ўпрыгожваюць.

Да нас, савецкіх турыстаў, лівійскія ўлады аднесліся вельмі добра. Нам было паказана ўсё найбольш цікавае ў Лівіі. Нацыянальны музей у Трыпалі, мясцовы «сук» (рынак), трыумфальная арка з мармуровымі скульптурамі, якая была пабудавана яшчэ рымлянамі ў гонар свайго імператара Марка Аўрэлія, і іншыя цікавыя мясціны.

Успамінаецца, як мы былі ў Мелахе, невялікім арабскім гарадку, недалёка ад Трыпалі. Агледзелі мячэць, рынак, глыбокія калодзежы, з якіх лівійцы чэрпаюць ваду пры дапамозе вялікага кола, любаваліся дрэвамі, густа абсыпанымі вялізнымі ярка-аранжавымі апельсінамі, лімоннымі дрэвамі, на кожнай галінцы якіх жаўцелі цэлыя гронкі духмяных лімонаў.

На жаль, гэтае ўражанне псавалі амерыканскія ваенныя самалёты, якія няспынна праносіліся ў небе. Побач з гарадком размясцілася буйная амерыканская ваенная паветраная база Уілус-Філд.

Цікавым было наша падарожжа ў горад Гарыян за 130 кіламетраў ад Трыпалі. Там мы агледзелі жыллё пячорных людзей, так званых трагладытаў. Гэта нескладаныя, але вельмі змрочныя збудаванні, дакладней, не збудаванні, а проста пячоры, выкапаныя ў гары. Там захаваліся лежакі, зробленыя з гліны, і драўляныя нары. Пануе змрок і сырасць. Кажуць, што ў такіх пячорах дзенідзе жывуць і да гэтага часу.

Мы прабылі ў Лівіі пяць дзён. З многіх сустрэч асабліва запомнілася нам адна. Мы былі ў тэатры і захапляліся артыстамі балета. О, гэта былі вялікія майстры сваёй справы, можаце не сумнявацца, бо гэта былі артысты... Вялікага тэатра Саюза ССР. Сустрэцца на чужыне, ды яшчэ такой далёкай, з савецкім чалавекам вельмі прыемна. А нам у гэтым пашанцавала двойчы. Вярнуўшыся з канцэрта артыстаў Вялікага тэатра ў гасцініцу, мы раптам пачулі ў калідоры родную мову. Спыняемся, перакідваемся пытаннямі: хто, адкуль, чаго? Другая група савецкіх людзей, што нам сустрэлася ў Трыпалі, прыехала арганізоўваць у Лівіі гандлёвую выстаўку.

Калі мы ад'язджалі на радзіму (а мы выязджалі першымі), усе нашы, хто яшчэ заставаўся на чужыне, дужа нам зайздросцілі.

А мы радаваліся, што адлятаем на самалёце ў Рым, а адтуль, пасля двухдзённага прыпынку, у Прагу, каб хутка вярнуцца ў сталіцу нашай Радзімы — Маскву.

На вуліцы ў Трыпалі.

Першы артыкул гл. у «Літаратуры і мастацтве» 13 красавіка г. г.

КАШТОЎНЫ ДАПАМОЖНІК

Сектар мастацтва Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя Ул. І. Леніна выпусціў зборнік «У дапамогу мастацкай самадзейнасці» (складальнік В. Дышыневіч). Гэты бібліяграфічны ўказальнік дае пералік метадычных дапаможнікаў і артыкулаў у дапамогу кіраўнікам і ўдзельнікам тэатральнай, музычнай, харэаграфічнай самадзейнасці, а таксама самадзейным мастакам і кінааматарам.

Бібліятэкары могуць знайсці тут перадачы па камплектаванню кніжных фондаў і прапагандзе літаратуры ў дапамогу аматарам мастацтва. Кіраўнікам і ўдзельнікам самадзейных калектываў вялікую дапамогу акажуць спецыяльныя кніжныя серыі, якія рэкамендаваны ў гэтым бібліяграфічным выданні: бібліятэчка «Мастацкая самадзейнасць», «Рэпертуар мастацкай самадзейнасці», «Маладзёжная эстрада», «Бібліятэчка сельскага клубнага работніка», «Майстры мастацтва — удзельнікам мастацкай самадзейнасці», «Бібліятэчка пачынаючага мастака» і інш.

У зборнік уключаны назвы літаратуры, якая выйшла ў свет за апошнія гады. Асаблівую каштоўнасць маюць бібліяграфічныя ўказальнікі «Мастацкая самадзейнасць» (выпуск 1—2), у якіх ёсць спіскі метадычнай і вучэбнай літаратуры па розных відах самадзейнага мастацтва, а таксама прыкладны рэпертуар.

Літаратура па народных танцах шырока прадстаўлена ў «Бібліяграфічным даведніку па харэаграфіі» В. Засімоўскага. Кіраўнікі аматарскіх кінастудый і іх удзельнікі знойдуць спіс літаратуры ў кнізе Н. Кудрашова «Як самому зняць і паказаць кінафільм».

Шкада, што ў гэтую каштоўную працу не ўключаны раздзел аб народных універсітэтах. Вельмі малы тыраж гэтага бібліяграфічнага ўказальніка.

М. КОЛАС.

Падзеі, факты, навіны

□ Цёпла сустрэлі аматары опернага мастацтва сталіцы выступленне народнага артыста УССР В. Казерацкага, які прыняў удзел у спектаклі Беларускага дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балета. Вядомы майстар украінскай опернай сцэны выканаў партыю Хазэ ў оперы Ж. Бізэ — «Кармэн».

□ У канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі адбыўся канцэрт фартэпіяннага дуэта — ленінградскіх артыстак Г. Ганкінай і Т. Самайловіч. Праграму канцэрта склалі «Арганны канцэрт» ля мінор Вівальдзі—Баха, Варыяцыі Сен-Санса на тэму Бетховена, сюіта Мійо «Скарамуш», фантазія Моцарта — Ліста «Дон-Жуан», «Сюіта» В. Цытовіча (выконвалася ў першы раз).

□ Беларуская дзяржаўная філармонія наладзіла сімфанічны канцэрт з удзелам заслужанага артыста РСФСР Якава Зака. Вядомы савецкі піяніст разам з Беларускім дзяржаўным сімфанічным аркестрам выканаў Рапсодыю Рахманінава на тэмы Паганіні. Дырыжыраваў М. Нерсясян.

□ Вялікай цікавасцю ў працоўных сталіцы карыстаюцца выступленні беларускіх майстроў мастацкага чытання дыпламанта Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады В. Спіткоўскай і М. Зорына, якія пад кіраўніцтвам заслужанага артыста БССР Б. Ямпольскага падрыхтавалі новую літаратурную кампазіцыю — «Далёкае-блізкае». У кампазіцыю ўключаны ўрыўкі з твораў лаўрэата Ленінскай прэміі А. Твардоўскага «За даллю—даль», «Краіна Муравія», «Васіль Цёркін», «Дом ля дарогі».

□ У Доме культуры будтрэста № 1 г. Мінска адбылася сустрэча будаўнікоў з беларускім кампазітарам, заслужаным дзеячом мастацтва БССР М. Шнейдэрманам. Ён расказаў аб творчых планах беларускіх кампазітараў, падзяліўся ўражаннямі аб IV Усесаюзным з'ездзе кампазітараў, удзельнікам якога быў. Затым сіламі самадзейнасці быў дадзены вялікі канцэрт.

□ Часта сустракаюцца з рабочымі і інжынерамі завода «Гомсельмаш» артысты і творчыя калектывы братніх рэспублік. Нядаўна перад моладдзю завода выступіў майстар мастацкага слова, артыст украінскай філармоніі Барыс Чарноў. Выкананая ім літаратурная кампазіцыя «Сяргей Ясенін» вельмі спадабалася камбайнабудаўнікам.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. Ул. ІВАШЫН, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), П. Ф. ПРЫХОДЗЬКА, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), М. Г. ТКАЧОЎ, І. З. ШАРАХОЎСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР, Минск.

Адрас рэдакцыі: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара—3-25-25, аддзела літаратуры — 3-20-54, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры— 3-22-04, выдавецтва—3-19-52, бухгалтэрыі—3-11-33.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у аўторак і пятніцу.

AT 12866.

Друкарня выдавецтва «Звязда».